

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ՄԱՍԻՍԻՆԻ

1899 Ե Մ Չ Թ Յ Վ Կ Ո

უტრნალ „ჯეჯილისა“

I მერცხალი და ბავში ლექსი გაღმოკეთებული შ. მღვიმელისა 3

II დიმიტრი ამბავი გ. ბოკუჩასისა 5

III შემოდგომა, ლექსი დ ტეზრელისა. 17

IV სხვისი ბუდის დასაკუთრება (რუსულიდან) თარ. ს. ც — ისა. 18

V ფილოსოფოსი გალიაში (რუსულიდან) ეკ. მესხისა. 22

VI 24 ოქტომბერი 1899 წ. ლექსი დუტუ-მეგრელისა 36

VII სამი ძმა ზღაპარი გრიმისა (გერმანულიდან) ა. ნა — ლისა. 38

VIII ჩიტი ლექსი გ. ბოკუჩასისა 41

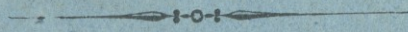
IX პასკალის ოჯახი (შემდეგი) 42

X საკვირველებანი ბუნებისა ჯადო აღნიშვილისა 48

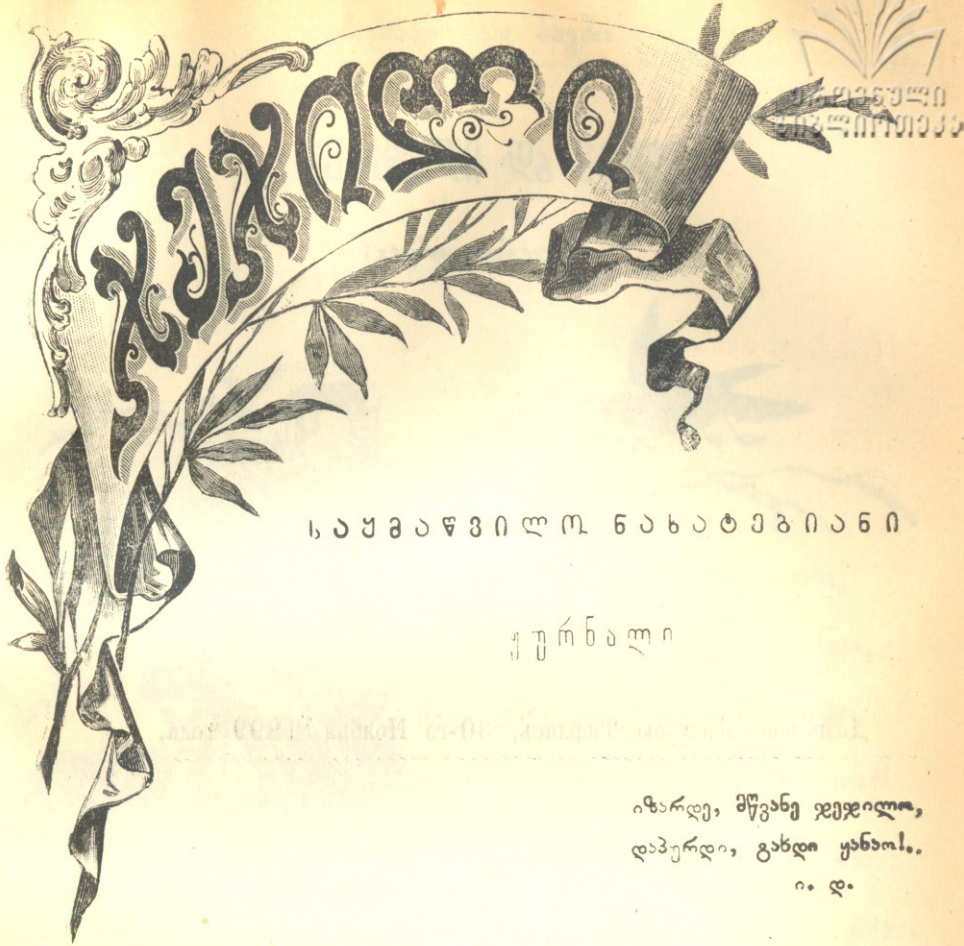
XI იესო ქრისტე და ცოდვილი დედაკაცი გ. წუჯტუბელისა . 53

XII თხა და ცხვარი (იგავი) ად. მ — შვილისა 55

XIII წერილმანი: ხალხური ლექსი, ანდაზები, გამოცანები, ზმა აკ-
როსტიხი რებუსა და სხვა 57

შემდეგი ათი წლის საიტუბილეო ნომერი (XIII) გამოვა შობა დღეს, მასში იქნება მოთავსებული ყველა ჩვენი სატყეთესო თანამშრომლების ნაწერი და მათი სურათები. ეს ნომერი მიყვა მხოლოდ იმათ, ვისაც სრულათ აქვთ შემოტანილი 5 მ.

ს ა ქ ა რ თ ვ ი ლ ო ს ნ ა ხ ა ტ ი ვ ე ბ ი ა ნ ი

ჟ უ რ ნ ა ლ ი

იზარდო, მწვანე ჯეჯილო,
დაპურდო, გახდო ყანაო.
ი. დ.

№ XI

ს ტ ა მ ბ ა ს ა ლ ი მ ა თ ი

ბ ზ ი ლ ი ს ი

სტამბა ტ. მ. როგინიანცისა ||| Тип. Т. М. Ротинианца. Гол. пр., д. № 41.
1899.

ქოვოგო იეპიპოეო ტიფილი, 30-ო იოპრი 1899 კოი.

მერცხალი და ბავშვი.

(გადმოკეთებული)

ითხარი, ჩემო მერცხალო,
ფრთა-ცქვიტო, ალერსიანო,
სად მიხვალ, სად იმალები
ზამთრობით, ჭიკჭიკ-ხმიანო?!

აქ ბუდეს აგებ ხალისით,
კოპწიათ, სუფთათ, რჩეულათ.

მთელ ზაფხულს ცხოვრობ, მერე კი
სტოვებ მას ანაზღვეულათ..

— მივალ იქ, სადაც არ იცის
არც მკაცრი ყინვა, არც ქარი,
სადაც მზე მთდამ ანათებს
და სულ არ იცის ზამთარი.
ზღვებს იქით არის ის კუთხე,
მეტათ შორს, შორსა მხარესა;

მწვანეთ გაუდის ბიბინი
 იქ ზამთარ-ზაფხულ არესა.

როცა აქ მიწას დაკვეენს და
 თოვლი დაკვარავს მთა-ბარსა,
 აბა თავს რითლა დავირჩენ,
 ვილას მივადგე მე კარსა?

იქ კი ბალებს და ტყე-ვღლში
 მე მუდამ საზრდოს ვშოთულობ,
 ჰანა ვჭამ მარცვლეულობას,
 ხან ჭია-ლუას ვპოთულობ.

თუ არ დამიშლი შენ ბუდეს
 და თუ არ მომცემ წყენასა,
 კვლავ მოვფრინდები, ჭიკჭიკით
 ბევრჯელ დაგიტკობ სმენასა.

შ. მღვიმელი.

დიმიტრი

I.

მოთეს შვილი, დიმიტრი, სოფლის ქუჩა-
ქუჩა დაწანწალედა. თავ-ფეხ შიშველას ტანს
უფარავდა მხოლოდ ძველი წვირიანი პე-
რანგი, დაგლეჯილ-დაფლეთილი, რომელიც
ახლობისას ჩითის უნდა ყოფილიყო, მაგრამ
ახლა წვირისაგან ისე იყო გაზიზნილ-გალესილი, რომ არაერთარი სა-
ხე მას არ ემჩნევოდა... ხამის ნიფხავი მუხლზე ურმის თვალივით იყო
გამოკჭმული, ტოტები მუხლებამდარს გარღვეული, რომელიც დიმი-
ტრის სიარულის დროს დროშასავით ფრიალებდნენ...

სარტყელი არა ჰქონდა. გაუკრეჭელი თმა, რომლითაც სქლათ
ჰქონდა თავი დაბურული, ერთიანათ ყალბზე უდგა. თვითოვეული
თმის ღერი წარმოადგენდა ღარის ჯაგარს, რომელიც მწვირისაგან
ძალზე ვასქელებულიყო და გაშეშებულიყო. ყოველთვის დაუბანგლ
პირისახეს შავი ტალა სქლათ დადებოდა; გაუსუფთავებელი კბილე-
ბი კვერცხის გულივით გაყვითლებოდა; ხელ-ფეხზე და მუხლის
თავებზე თითქოს მკვარტლი მოჰკიდებოდა... პირველი შეხედულო-
ბით დიმიტრი ნამდვილი მხეცა იყო: უცნობა მას ხმას არ გასცემ-
და, რადგან ვერ წარმოიდგენდა, თუ მას მეტყველობის ნიჭი ჰქონ-
და... ნაცნობნი კი, შეჩვედრისას, ხუმრობით სალამს მისცემდნენ:
— „დიმიტრის გაუმარჯოსო!“ — „გაუქალჯოს“ — განიმეორებდა ისიც
დამთხვეულივით და აეკვროდა თხრილის ნაპირებს, თითქოს ჰლამობდა
შიგ ჩახტომას. ხშირათ ხან ერთ, ხან მეორე მეზობელს ეწვეო-
და; შემოესეოდნენ ძაღლები და დაუწყებდნენ გააფთრებულათ ყეფას...
გამოცვივოდნენ მასპინძლები და ძაღლებს მოაშორებდნენ; მერე შეი-
ყვანდნენ სახლში, დასვამდნენ კერის პირს და ეკითხებოდნენ: „დიმი-
ტრი, გშია? — კი! — დღეს არა გიქამიარა? — ალა!... — დღეში ათჯერ

რომ გაეძლოთ, მაინც არაფერი მიჭამია — და მშიაო! — იტყოდა ყოველგან; გააძლებდენ, ჭიშკრამდის მიაცილებდენ და გაისტუმრებდენ. ცოტა ხანს შემდეგ მეორე მენობლისას შეიქმნებოდა ძაღლების ყფა და ღრიანცელი; ახლა იქ იყო დიმიტრი და იქაც ისე მადიანათ შეექცეოდა, რასაც მიაართმევდენ, თითქო სამი დღის უკმელ-უსმელი ყოფილიყო... ჭამას შემდეგ, თუ კარგათ თვალ-ყურს არ დაიჭერდენ, უთუოთ რასმე მოიპარაედა მადლობის მაგიერ; მაკრატელს, დანას, კოვზს, ანუ საბუდრიდან კვერცხებს ამოალაგებდა. იარაღს სახლში გაარბენებდა, ხოლო კვერცხებს იქვე, ახლო, დუქანში — კანფეტების საყიდლათ; თუ კანფეტებს ვერ იშოვიდა, მაშინ უთუოთ ანკესებს იყიდდა სათევზაოთ და საკიბოოთ სოფლის პატარა მდინარეში... მიიტანდა თუ არა სახლში მოპარულ ნივთს, მშობლები მაშინვე გამოჰკითხავდენ საიდან ჰქონდა წამოდებული, და, რაკი გაიგებდენ, ისევ პატრონს უბრუნებდენ დაკარგულ ნივთს.

II.

დიმიტრის მამა, ტიმოთე, მეტის-მეტათ ღარიბი გლეხი იყო. მისი ეზო-გარემო ძლივს ნახევარი ქცევა ადგილისგან შედგებოდა; შუაზე იდგა პატარა ერთ თვალი სახლი, რომელშიაც მოთავსებული იყო მთელი ტიმოთეს ცხოვრება: ერთ კუთხეში იდგა გრძელი და ფართე, ძველი, დაკრილული ფიცრებისგან გაკეთებული ტახტი... ტახტზე იდგა ძველთა-ძველი ყუთი, ისიც სულ გაშავებული და დაკრილული, რომელზედაც ჯერ მიდებულნი იყო ბზით გატენილი მწვირიანი მუთაქა და ზედ მიკეცილი იყო დაკონკილი ლეიბი და საბანი. კერას პირდაპირ, სხვენზე, ეკიდა დამწვარი და გაცვეთილი ნაქა (საკიდელი). მეორე კუთხეში იდგა: თავმომტვრეული პატარა დოქი, გაბზარული თუჯის კარდალი, რომელსაც სინის მართული ჰქონდა ირგვლივ შემოჭერილი, პირ-ჩამომტვრეული ქოთანა და რამდენიმე ხის ჯამი. სახლის უკანა კუთხეში გაკეთებული იყო ბაგა, რომელ-

ზედაც ება ზამთარში ხბოიანი ძროხა, და რომელიც ზაფხულშიაც აულებლათ რჩებოდა. ბაგის პირდაპირ კუთხეში იდგა წიწილებიანი დედლისათვის საბუღარი, რომელშიაც ღამ-ღამე ისხდნენ დედალი და წიწილები. ბაგას ქვეშ გამოუღლეველი იყვენ დიდი თაგეები, რომელნიც, დაბნელდებოდა თუ არა, თარეშობდნენ სახლის ყოველ კუთხეში და ნიადაგ-კრუხ-წიწილებს აფორიაქებდნენ. ძროხა, ტიმოთეს საბედნიეროთ, კარგი მეწველი იყო: ასე რომ ყოველ დღე აბაზის რძეს, გინდა ყველს, იძლეოდა, რაც უპირველესი სახსარი და ნუგეში იყო ტიმოთეს ცხოვრებისა...

ყოველ გაჭირვებასთან ერთათ ტიმოთეს წარმოდგენილი ჰქონდა, — რომ მისი შვილი, დიმიტრი, საწინაგო აღარ იყო, და ეს უკიდებდა ყველაზე უფრო ცუცხლს. „რა ექნა?... მაგებლა კაცი — შვილი სანახევროთ ოჯახს უნდა უფლიდეს: შეშა, წყალი, პირუტყვის მოფლა, წასვლა-მოსვლა, ყველაფერი უნდა ესმოდეს და შეეძლოს; ტანს რომ მატება არა აქვს, ბარე თორმეტი წლის არის!... მარა, გაუწყრა ღმერთი ჩემ მტერს, მეზარალა ბიჭი, მეზარალა; საშველი აღარა მაქვს. მაგის ხნის ბიჭები წელიწადში 15—20 მანეთს იღებენ სამოჯამაგროში! ეს ან ოც კაპეიკათ ვის ოხერს უნდა; არ ვარგა და არაო!“ ოხერით იტყოდა ხოლმე ტიმოთე და თევზებზე ცრემლები დაუწყებდნენ თამაშს...

III.

ერთ საღამოს გაიხედა ტიმოთემ და დაინახა: მორბის მისი დიმიტრი თმა გაწეწილი, ნიფხვის ტოტებ გაფრიალებული და მოყვირის, რაც ძალი და ღონე აქვს: „ალიქა, ბაბა, მომეხმალე, დიდი თევზი დავიქილე აველ თბლილში და ლალამე გამექცაო!“ ... წამოხტა ტიმოთე უცბათ; მიხედა, რომ კაი ამბავი არ იყო, და გაიქცა დიმიტრისკენ ჯოხით... დიმიტრის ხელში ეჭირა დიდი გველი და მოაკონწიალებდა. გველი იგრიხებოდა, იკლანებოდა, და ცდილობ-

ქართული
ენის ინსტიტუტი

ლიდან, წყევლიდა, აჯოჯოხეთებდა, მაგრამ მაშინ, როცა მამას შინ არ ხედავდა, დიმიტრის ყურებს არა ესმოდათ რა; დედის წივილი წუწუნს ის გროშათაც არ აგდებდა...

როგორც კი დანახავდნენ დიმიტრის სოფლის ბიჭები, ისე დაედევნებოდნენ უკან საცემათ, როგორც ბუს სხვა ფრინველები; დიმიტრი გაექცეოდა მათ და იმალებოდა ტყეში; ხშირათ ლამესაც იქ ათევდა და ტუბილათ ეძინა რომელსამე ჩირგვის ძირში; გაუხდიდა ტიმოთეს საძებრათ თავს: გადიჭრებოდა ტიმოთე გულგახეთქილი; სოფელში რომ ვერსად ნახავდა, გავიდოდა მინდვრათ, დაივლიდა ტყის პირებს და უძახოდა მაღალი ხმით დიმიტრის, თან მეძებარი ძალლი ახლდა, რომელიც მიზნობდა წინდაწინ და სუნაედა ბუჩქების ძირებს... როცა გაიღვიძებდა დიმიტრი და ყურს მოჰკრავდა მამის ხმას, „აგელ ვალ, აგელო!“ გამოეხსაურებოდა ტყიდან... დიმიტრის ხმაზე ძალლიც ყეფით გაექცეოდა მისკენ, ტიმოთე უკან გაჰყვებოდა, მოძებნიდა დიმიტრის და მოაყვანდა სახლში წყრომითა და ლანძღვა-გინებით. „რაქენა?.. შეილია და რაეა მოკვლა, ამის ცოდვა რაეა ჩვეიდულო კისერში, თვარა ეს დასაყენებელი არ არის, ამან დამაუკანასკნელა კაცოა!.. იტყოდა გულ-ვატეხილი ტიმოთე. — „რას ამბობ, კაცო, ღმერთს ნუ სცოდავ; შეილის მოკვლა სად გაგონილა; რაც არის — ლეთის ნაჩუქარიოა!“ გამოესარჩლებოდა დიმიტრის დაერდომილი დედა, თუმცაღა დიმიტრისაგან საბრალო ნიადაგ წვალებული იყო...

V.

მარიამობისთვე მიიწურა და სკოლებში სწავლის დაწყების დრო დადვა. სოფლის მასწავლებელმა ყოველ სოფელში განცხადებები აკრა: „ენკენისთვის პირველ რიცხვებიდან სწავლა იწყება და ვისაც სკოლაში შეილი გყავთ შემოსაყვანი პირველ ენკენისთვის მომიყვანეთო!“.

ერთ საღამოს ტიმოთესას შევიდა მისი მეზობელი გრიგოლა და უთხრა: „იცი, ტიმოთე, ჩვენ მასწავლებელს განცხადებები აუკრავს ყველგან პირველ ენკენისთვეში ბავშვები მომგვარეთო?“

— „იმას უხაროდეს, ვისაც ჰყავს შეილი კლასში შესაყვანი, თვარა ჩემთვის, არის, მაინც ოხერია და არ იყოს — რა დამაკლდება!“

— „მაგას ნუ იტყვი მაგრც, ჩემო ტიმოთე, უსწავლეღსა და ყრუ მებოზბელს ყოველთვის ისა სჯობია, რომელსაც რაიმე გაეგება; არ შეიძლება რომ სასარგებლო არ იქმნეს; მებოზბლისგან ან ძალით კი გაეიტან და ან ნებით; არ შეიძლება არ მიხატროს!.. წინაზე რომ ნოტარიუსის კანტორაში ვილაცებმა ხელის მოსაწერი თითო მანეთი გადაგვანდევინეს, ჩემი მებოზბლის შეილი იმას როგორ მიზამდა?! უფულოთაც ძალიან ლამაზათ მოვაწერინებდი ხელს! შენმა შეილმა რომ რამე ისწავლოს, არ შეიძლება, რომ მისი სწავლა მეც არ მერგოს, ჩემო ტიმოთე, გამოგზავნილ წერილს, უწყებას, წაეკითხებ, რამეზე ხელს მოვაწერინებ, მოწმობას, ვექსილს დავაწერინებ: და ყველა ეს ძალიან სასარგებლოა.

— „მე არა მელირსება რა, ჩემი შეილის იმედით!.. გლახაკია და გლახაკი! — გამაუბედურა უფალმა და ეს არის!“ თქვა ამოოხერით ტიმოთემ.

— „კაცო, ასე რათ გაგტეხია გული?.. უსაშველო ღმერთს არა გაუჩენია რა!.. როდის ასწავლე და არ ისწავლა?.. მე მართალს გეცხვი, შენი დიმიტრი სულ უპატრონობით არის გამხეცებული და გაუუჭებული: დედა სულ აეთა ჰყავს; შენ ბავშის მოვლა კიდევ რომ იცოდე, მაინც სადა გაქვს იმისთვის დრო, ათასი გაკირვება თაზე გაქვს ჩაბალახივით მოხევეული, არა გიცმევია რა და არა გინურავს რა; დაბანა დაბარცხნა თავის დღეში არა აქვს; თავის დღეში მის თავს მაკრატელი არ მიჰკარებდა თმის გასაკრეჭათ; ძალით გყავს გამხეცებული. მე შენთვის მითქვამს; მაგ ბიჭს წახანდენი არა კირს რა, მხოლოდ პატრონი ეჭირვება, პატრონი!..“

— „პატრონი ღმერთია და ქვეყანაზე მე ვერავისა ეხედავ პატრონს!“

— „მე გასწავლი პატრონს!“

ვინა და ჩენი სოფლის მასწავლებელი და მისი სკოლა — სწორეთ ჩენისთანების პატრონათ არის გაჩენილი!.. მასწავლებელი კეთილი და დაუფასებელი კაცი; მიუყვანე იმას შენი დიმიტრი, შეევედრე და, რაც კი რამ გაუფა, ჯანსა და ღონეს აღა დაიშურაეს იმისთვის!.. თუ ასწავლა, ხომ კარგი; თუ არა და შენი დიმიტრი ისევ შენ დაგიბრუნდება, მარა, მე ისე მიმოწმებს გული, რომ ეგ ბიჭი გამობრუნდება პატრონის ხელში!

— ხომ არა ხუმრობ, კაცო, რადროს მაგის სწავლაა, ცამეტ-თოთხმეტი წლის არის, რომ ვარგოდეს, საცოლშვილოა, მარტოხელა კაცი ვარ, დაერდომილის პატრონი, კერის გამთბობი არაეინა მყავს!

— ეჰ, ჩემო ტიმოთე, არ გაგიკონია, სწავლა სიბერემდისო?.. ჩენმა მასწავლებელმა სულ მოხუცებულებს ასწავლა საღამოობით წიგნი და წერა!.. კიდევ გირჩევ, შენი დიმიტრი ერთხელ მაინც მიჰვეარე იმ მაღლიანს, ეგებ ხელმეორეთ მოგინათლოს და კაცათ გამოიყვანოს; ბრიყვისა და უმეცრის ეჭიმი მასწავლებელია!..“

ტიმოთე, სატყეით თუმცალა ძლიერ უარზე იდგა, გულში მაინც დათანხმდა გრიგოლას რჩევას, და პირველ ენკენისთვეს, როგორც სხვებმა, ისე იმანაც, მიჰკვარა მასწავლებელს თავისი დიმიტრი. სკოლის ებოში მათ დახვდა მრავალი მშობლები, რომელთაც მიეყვანათ შეილები მისაღებათ. როცა დიმიტრი დაინახეს, უცნობთ მეტის მეტათ ეოცათ; შემოეხვიენ ირგვლივ დიდი და პატარა და დაუწყეს დიმიტრის თავიდან თეხებამდის შინჯა. დიმიტრიმაც ძლიერ იუცხბოვა ბავშვებში გარევა, აიყრა, თმა სულ ზღარბის ნემსებივით გაუხდა, თვალებს ნადირივით აბრიალებდა და გაქცევას ცოტალა უკლდა... ამ დროს მასწავლებელი გამოვიდა და გარეთ მდგომთ საღამო მისცა, ყველამ მაღლი გადაუხადეს, მერე თავ-თავისი შეილები წინ დაიყენეს, რომ მასწავლებლისათვის შეენიშენინებიათ; ტიმოთემაც, სხვების მზავსათ, თავისი დიმიტრი წინ დაიყენა და მასწავლებელმა ყველას თვალი გადაავლო; დიმიტრი დაინახა და მაშინვე იმასთან მივიდა. „ეს შენი შეილია?.. ჰკითხა ტიმოთეს.

ქართული
ენის
ლიტერატურა

— მაშ, კარგი, მაგ ბავშს, თუ შენი სურვილი იქნება, სულ ჩემთან დაეყენებ, შენ არაფერზე შეგაწუხებ; ყოველ ღონისძიებას ეინმარ, რომ ზნე-ხასიათი გამოეუცვალო და ყოფაქცევა გაეუწორო! — უთხრა ტიმოთეს მასწავლებელმა. ტიმოთემ მიწამდის თავი დაუკრა მასწავლებელს; მერე დიმიტრის უთხრა:

„შენ აქ დარჩი მასწავლებელთან, ყველაფერი დაუჯერე, გული არ მოაყვინო და კარგათ ისწავლეო!“ დიმიტრი წაიყვანა მასწავლებელმა, შეიყვანა თავის ოთახში და დიდი პურის ნაჭერი მისცა, რომელსაც დიმიტრი თავისებურათ არხეინათ შეექცა. ტიმოთე სახლში წავიდა. შინ რომ მოვიდა, ცოლმა ჰკითხა: „დიმიტრი რა უყავი!“

— დიმიტრი დაიტოვა იმ მაღლიანიშვილმა; სულ ჩემთან იყოს და შენ ამისთვის არაფერს გაგაპირებო!“ — თუ ივარგებს ეს არის და, თუ არა, ისევ აქ მოვა, სად დაიკარგებო?! უპასუხა ტიმოთემ ცოლს...

VI

მასწავლებელმა იმ თავიდანვე მიაქცია დიმიტრის დიდი ყურადღება: მაშინვე მოსამსახურეს წყალი გაათბობინა დიმიტრის დასაბანათ. საწამ წყალი გათბებოდა, თმა თავის ხელით გაუკრიჭა, მერე თავი და ტანი დააბანინა საპნით, მსაცვალე ტანისამოსი ჩააცვა, თავზე ქუდი დაახურა, ფეხზე ჩუსტები ჩააცვა და ისე გამოუვრია ბავშვებში; გარდა ამისა ბავშვებს აღუკრძალა სასტიკათ, რომ მისთვის მასხრობა არ დაეწყოთ და არ წაჩხუბებოდნენ. დიმიტრიმ ასეთ მოვლას შემდეგ ნამდვილი ადამიანის სახე მიიღო. მასწავლებელმა თავის საწოლ ოთახში გაუკეთა ლოგინი, დღე და ღამე თავსთან ჰყავდა და არ იშორებდა; ცოტ-ცოტათი შეაჩვია წესიერათ ფიქრსა და სიტყვა-პასუხის მოცემას; ასწავლა სალამის მოცემა, ლოცვები, პირჯერის წერა, ანგარიში; გადააჩვია ცუდი სიტყვების ხსენე-

ბას და სიცრუეს; ხშირათ ჰბანდა, ეარცხნიდა, ყოველ კვირას მოწმინდებდა და ტანისამოსს უტელოდა, ასწავლა ზღაპრები და სხვა და სხვა მოკლე მოთხრობების დალაგებით მოყოლა; აქმევე-ასმევეა ზო მიგრათ და რიგიანათ; დაჰყავდა აქეთ-იქით სასეირნოთ მინდვრებში. თუ მეზობლებისას ჩაჰყავდა და წესიერ მუსაიფს ასმენინებდა. დიმიტრი სულ გამოიცვალა აზრით, გონებით, ფერ-ხორციით, სიტყვა-პასუხით... ერთ თვეს შემდეგ მასწავლებელმა დიმიტრი პირველი განყოფილების შეგირდებთან დასვა და, როგორც სხვებს, ისე იმასაც დედა-ენა მისცა ხელში. დიმიტრიმ გადაშალა წიგნი და ნახატებს გონიერი თვლით დაუწყო შინჯვა... ამას შემდეგ ისიც ისეთი შეგირდი შეიქნა, როგორც სხვები; სწავლის სურვილი და გულის ყური საკმაოთ გამოიჩინა. დიმიტრი ისე დაუმეგობრდა თავის მასწავლებელს, რომ მის გადუვალს გულში არ გაიფლებდა; ისე შეეჩვია, რომ ერთ წამს აღარ შორდებოდა...

VII

ერთხელ სკოლაში ტიმოთე მოვიდა დიმიტრის სანახავათ. დიმიტრი გაეგება მამას და ხელი ჩამოართვა. ტიმოთე უცქეროდა დიმიტრის და თვალებს აღარ უჯერებდა: სიხარულით ფეხზე აღარ იდგა, რომ დიმიტრის თურაშაული ვაშლივით ლოყებ გაღვივებულს ხედავდა.

— რაეა ხარ, შეილო? — ჰკითხა დიმიტრის მამამ და გადუხვათაეზე ხელი.

— კალგათ ვალ!... დედა ლაეა აღის?.. ბაღნები ლას შობა?.. — დაუწყო დიმიტრიმ მამას შინაურების კითხვა...

— შენმა დიმიტრიმ წიგნის კითხვა დაიწყო და რამდენიქეთ წერა-კითხვა კიდევ ისწავლა!.. როგორ მოგწონს ახლა? — ჰკითხა მასწავლებელმა.

— ძალიან, ჩემო ხვანთქარო, ღმერთმა შენი ჭირი მოგეცეს მე

და ჩემ გაქრეხულ ოჯახს!.. ჩვენ მადლობის გამოთქმა სიტყვით არ შეგვიძლია, მაგრამ უფალი გადავიხდის მაგიერს!.. მოგვეხმარე, შენი ქირიმე, იქნება კაცათ გამოიყვანოს!..

— აწი ფიქრი ნუ გაქვს; დიმიტრი კარგათ ისწავლის, როგორც ეტყობა და კარგი კაციც გამოვა. ლეთისათვის შეუძლებელი არა არისრა!—ტიმოთე გამოემშვიდობა მასწავლებელს და სინხარულით აღფრთოვანებულმა გასწია სახლში. მივიდა შინ თუ არა, მაშ-ნვე მოუყვა ცოლს დიმიტრის კაი მდკომარეობის ამბავს. ტიმოთეს მეუღლე სინხარულმა ისე აიტაცა, რომ ლოგინზე დაუხმარებლათ დაჯდა და სინხარულის ცრემლები თვალებიდან ჩამოვიდა. მალე გაეზარდა სოფელში ხმა დიმიტრის გამოკეთებისა და სწავლის ნიჭის გამოჩენის შესახებ; სოფლის ყოველკუთხეში მასწავლებელს ლოცაედენ და დიმიტრის ნახვას ნატრობდენ... ერთ კვირას დილით მასწავლებელმა მისცა დიმიტრის დედის ნახვის ნება, გამოაწყო ახალი ტანისამოსით და გაისტუმრა სახლისაკენ, თან დარიგება მისცა, რომ სადმე ცუდათ არ გარჯილიყო... დიმიტრი მივიდა თავის ოჯახში და შევიდა დედასთან სახლში; დედამ სინხარულით შეჰკივლა, მერე გულში ჩაიკრა და დაუწყა თვალეში და ლოყებზე კოცნა, თან ჰკითხავდა: რაეა ხარ ჩემო თვალის სინათლე, შეილო!

— კალგათ ვალ, ლა მიჭილს.

— მასწავლებელს ხომ კარგათ უგონებ და არ აჯაერებ!

— აღ ეაჯავლებ და ძალიან უყვალვალ, სულ მეფელება: „თუ კალგათ ისწავლი, ყველაფელს გაჩუქებ და სულ ახალ-ახალ ტანისამოსს შეგიკელამო!“ მეუბნება!..

— რომ გაიზრდები და შენ კაი კაცობას ღმერთი მოგვასწრებს, ხომ გეარჩენ, შეილო, შენ მშობლებს?

— ლაეა ალა?... კი გალჩენთ!

— დებსაც ხომ გაამზითებ და კარგათ დაისტუმრებ?

- დებსა, დავისტუმლებ და კალკათ დავაბინავენ.
- სახლსაც ხომ ახალს აიშენებ!
- სახლს იმისთანას ავაშენებ, ლომ სულ აკოშკებით ჩალა-
 პატებულს!

დედა ისევ გადაეხეცა დიმიტრის, მიიკრა მთრთოლვარე
 გულზე და უანგარიშოთ ამოუკოცნა ორივე თვალები.

ნასადილევს სოფლის პატარა მოყდანზე, სადაც გზა ზორძალია,
 სოფლელ ქალ-კაცებს თავი მოეყარათ და ცეკვა-თამაში გაემართათ.
 დიმიტრიც იქ მივიდა და გაერია ხალხში. დიმიტრის ნახვა ყველას
 სასიამოვნოთ დარჩა; მიესალმნენ სიყვარულით და მოულოცეს კაი
 კაცობა... სალამომღის იქ დარჩა დიმიტრი; ზოგი რას ჰკითხაედა და
 ზოგი რას... სალამოზე გასწია ისევ სკოლისკენ, მოძებნა წიგნი
 და შემდეგი დღისათვის გაკვეთილი გაიმეორა.

გ. ბუკია.

შ ე მ ო დ გ ო მ ა

ადგა ზამთარი; მზისა სხივები
 აღარსად ათბობს არე-მარესა;
 ყველა სულდგმული ბინას დაეძებს
 და ეკედლება მყუდრო მხარესა;
 აღარ გაისმის ფოთოლთ შრიალი,
 ფრინველთ ყლივილი, მათი გალობა.
 მინდვრათ არ ისმის მწყემსთა სიმ-
 ლერა,

თამაშ-ხუმრობა და ნაწარდობა.
 ზამთარისგან ყველა შეშინებულნი
 თბილსა ადგილებს ეკედლებიან;
 სასტიკი ყინვით სულ განაბულნი
 მომავლისაგან შევლას ელიან.

მარტო ერთგანა, ცისა უფსკრულში
 თავისუფლათა დაფრინავს ქორი;
 მშიერი მტყლით დაწოწიალებს,
 უნდა რომ სადმე ხელთ იგდოს მძორი.
 ხან ფრთებს შეკუმშავს, ქვემოთდაქ როლავს
 და მალი ფრენით წამოვა ძირსა;
 ხან ფრთებსა გაშლის, აინავარდებს,
 თავისებურა... იბრუნებს პირსა...

დ. ტეზროლი.

სხვისი გულის დასაპურება.

(რესულიდან).

რთ სახლის ჰატრონს სახლის წინ ჰატრონ ბადი ჰქონდა. სამთარი იყო. სახლის ჰატრონი იჯდა სარკმლის წინ და დაღონებული გასცქეროდა თავის საუვარელ ჰაწია ბაღს, თოვლის ზეწარში გახვეულს.

— ნუტა ძაღვ მოვიდეს გაზაფხული, რომ მხემ თავისი თბილი სხივებით ჩემი ჰაწია ბადი აამწვანოსო, ნატრობდა.

სძირათ ბადის ჰატრონი.

მოვიდა გაზაფხულიც. დათბა, ბადის ჰატრონმა ოთახის ვეზვილები ფანჯრის კარეთ გამოდგა, მოფრინდა ბელურა ჩიტი და დაუწყო ვეზვილებს კენკა. ბადის ჰატრონმა გაიფიქრა: მოდი ამ ბელურას დავიჭერო, და მოსატყუებლათ გაღებულ ფანჯარაში ჰურის მარცვლები დაჭყარა.

— მოიცა, შე კუდრაჭავ, თუ არ დაგიჭირო! — გაიფიქრა ბადის ჰატრონმა; იმას ეგონა ბელურა მარცვლების ასაკენკათ მოვა, ვტაცებ ხელს და დაკიჭერო, მაგრამ კუდრაჭა არ მოვიდა, განა იმან არ იცოდა რომ საშიში იყო კაცთან ახლოს მისვლა!

კაცმა მარცვლები მერე ფანჯრის მოძორებით გადაჭ-

უარა; ბელურამ მაშინვე აკენკა. მეორე დღეს ბელურა ისევ მოფრინდა და ბაღის ჰატრონიც უერიდა ხოლმე მარცვლებს, მაგრამ თან და თან ფანჯარას უახლოვებდა, ბელურაც კენკავდა და კენკავდა.

რამდენსამე დღეს შემდეგ ბელურა ისე ძეჩკია ბაღის ჰატრონს, რომ ოთახშიაც კი ეწვეოდა ხოლმე და განა მარტო, თავის ამხანაგიც მოჰყავდა თან; იჭიკჭიკებდენ, იჭიკჭიკებდენ და გაფრინდებოდნენ. ისე შეუევარდა ბაღის ჰატრონს, რომ უიძათოთ გაძლება ეძელებოდა.

როდესაც ზაფხული გაჩაღდა, ბელურები აღარ მოფრინდნენ თავის მასაზრდოებელთან. ბაღის ჰატრონი ძალიან სწუსდა და ამბობდა: „აი, რა უძაღურები ეოფილან ბელურები, მანამ შიოდათ და მინდორში საჭმელი არ იყო, ხშირათ მოდიოდნენ ჩემთან და ჩემი შეკობრობაც უნდოდათ. ახლა კი, რაკი აღარ ვეჭირვები, თვალითაც აღარ დამენახვენო.“

ერთხელ მოფრინდნენ სხვა ჩიტები და დაეწიეს იმ მარცვლებს კენკა, რომელიც ბელურებისთვის მოემსახდებინა ბაღის ჰატრონს, იმასაც ძალიან გაეხარდა ახალი სტუმრების წვევა და დაუწყო მათაც ეოკველ დღე საჭმლის ძლევა.

ძალიან შეუევარდათ ჩიტუნებს ასეთი მასწინძელი რ იმის ფანჯრის ზემოთ ბუდის კეთება დაიწიეს; ბუდე რომ ცააკეთეს, მეორე დაუწიეს ბუძბუძს ზიდვა და ისე რბილათ

ჩაავსებს ბუდეში, რომ შეენიერებოდა თბილისის ლოკინის ციფერს ზღო-
 ბეზდ.

როდესაც უანები მოიძვრა, ბელურები ისევ მოფრინ-
 დენ თავის ნაცნობ კაცთან და ფანჯარასთან დასკუპდენ
 მარცვლების ასაკენკათ, ბაღის ჰატრონს ძალიან გაეხარ-
 და თავისი ძველი მეგობრების ნახვა და დიდი სიხარუ-
 ლით მიიღო.

ერთხელ ბაღის ჰატრონი ბაღში დასვირნობდა, დაი-
 ნახა, რომ ბელურები ჰატარა ჩიტუნების ბუდეში ჩასკუ-
 ჰებულეუვენ.

— ნეტა თუ იქ რას აკეთებენ!? — გაიფიქრა იმან, და-
 უწყო ცქერა, ხედავს რომ საწვალა ბუდის ჰატრონი ჩი-
 ტები მოფრინდენ და დაუწევს ბელურებს თავისი გაკეთ-
 ბული ბუდიდან გაკდება. ბელურები კი მათ ყურს არ
 უკდებენ; ბძანდებიან არსეინათ, და ჩიტუნებს ახლოც არ
 უშვებენ. თითქო ბატონები ბძანდებოდენ!

ბაღის ჰატრონს* უნდოდა ჩიტუნებს დახმარებოდა:
 ღამე მივეზარები და ბელურებს გავრეკავო, მაგრამ ბელუ-
 რები ოსტატურათ იქცეოდენ; დღე ბუდეში ისხდენ და ღა-
 ძე იქვე სის ტოტზე იბუდებდენ. დღე ამითი დაჭერა ეო-
 ვდად შეუძლებელი იყო. კაცის მიანლოვება არ გამოეზა-
 რებოდათ, მაშინვე ამოფრინდებოდენ და, როგორც მოცი-
 ლდებოდა კაცი, იმავე წუთში ისევ ჩაფრინდებოდენ ბუ-
 დეში. ბაღის ჰატრონმა მახეც კი სცადა და შიგ მარცვლე-

ბი ჩაუყარა, მაგრამ ბედურები მასვე ახლოც არ მიეკარენ.

ერთხელ ბადის ჰატრონმა ოსტატურათ სახლის თავზე ძუის მხე დაუგო, და საცოდავი ერი ბედურა კით შიგ კაება. სახლის თავზე სეირნობა უუვარდა და იმან დაღუპა; გაიხლართა შიგ, დაიჭირეს და ჩასვეს ვალიაში. ერთ ორ დღეს ბედურა ძალიან დაღონებული იყო; არცა სჭამდა და არცა ჭამდა, სულ თავის ამხანაგზე ფიქრობდა. მაგრამ მესამე დღეს კი მოიძინარულა, აქეთ-იქით ცქერა დაიწყო, იქნება სადმე ალაგი ვიპოვო და გავიწაროჟო. მეორე ბედურა კი მთელ დღეს ბუდეში იჯდა და თითქო თავის მეგობარს ელოდა; ბადის ჰატრონს მეორე ბედურის დაჭერაც უნდოდა, რადგან ეგონა რომ ჩიტუნები კიდევ მოფრინდებოდნ თავის გაკეთებულ ბუდეში, მაგრამ სიცვიები დაიწყო; წვიმამ მოუსძირა და ამიტომ ჩიტუნები იქ აღარ გამოჩნდნ, ისინი თბილ ქვევებში გაფრინდნ და ბუდეც მიატოვეს. მიხვდა ამას ბადის ჰატრონი და გამოუშვა თავისი ტყვე ბედურა; ის საჩქაროთ მიფრინდა თავის ამხანაგთან და მათ სიხარულს საზღვარი არა ჰქონდა. დარჩენ ჩვენი ბედურები მთელ სამთარს იმ ბუდეში, რომელიც ისე ოძითა და აღიაროთით დაირჩინეს.

ს. ც—სა.

ფილმსოფოსი გალიაში.

გადმოკეთებული წესულიდან.

როტ ზაფხულის დილას მე და ჩემი ძმა კოტე ტყიდან მოედროდით, სადაც ყვავილების დასაკრეთათ წავედათ. სოფლის გზაზე გალიით ხელში ბიჭი შეგვხვდა, რომელიც ჩვენ მოგვიანლოვდა და კოტეს უთხრა.

— იყიდეთ, ბატონო, ეს ბულბული.

— სად იზავენე ეგ ბულბული? — ჰკითხა კოტემ.

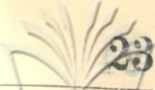
— მე თითონ დაეჭირე! ახლა მეც ვისწავლე ჩიტების დაჭერა. ქალაქში მინდოდა წამელო, მაგრამ თუ კი იყიდით, აღარ წავალ.

ჩემმა ძმამ იყიდა ბულბული და ბიჭიც

გამოგვეყვა სახლში, რომ ფული მიეღო. კოტე იყო თორმეტი წლისა, ის ალტაცებაში იყო ამ ფრინველის შეძენით, ჯერ იმას არასდროს არა ჰქონია საკუთრება.

მართალია, ერთი დიდი ძალი ნებუნე გვეყავდა, მაგრამ ის ყველასი იყო და არა მარტო კოტესი. შავი კატა კი, რომელსაც ჩემმა პატარა დამ „გაიძვერა“ დაარქვა, არაფის არ ემორჩილებოდა, საკმლის გამკეთებელ დედაკაცსაც კი ყურადღებას არ აქცევდა, სრულიად თავისუფლათ და თავის ნებაზე იყო.

კოტე გალიით ხელში ბაღში გაიქცა, რომ თავისი სიხარული და ბედნიერება მოხუცებულ მებაღე ივნესთვის გაენაწილებინა. მეც, რასაკვირველია, ხტუნვა ხტუნვით უკან გავეყვი. ივანე ოთხმოცდა ათი წლის მოხუცი იყო და თავის თანამდებობას ედარ ასრულებდა. იმის თანამდებობას ორი მისი მოზრდილი შვილის-შვილი ასრულებდენ,

მაგრამ ის მაინც თავის თავს უფროს მებაღეთ თვლიდა. მის თანამშენ-
 წევებს რომ მის დაუკითხავათ რამე საქმისთვის ხელი მოეკიდნათ, ძა-
 ლიან წყინდა. მოხუცს მცენარეები და ყვავილები მეტათ უყვარდა და
 მთელი დღე ბარით ხელში, წელში გარკობილი დიდი ბალის და-
 ნით დადიოდა ამ უზარ-მაზარ ბაღში და ხან ერთ ყვავილის ბუჩქთან
 მივიდოდა, ხან მეორესთან, თუ არ მოეწონებოდა—ამოიღებდა დიდ
 დანას, გადაჭრიდა ჭილს, რომლითაც ტოტები იყო მიბმული და თა-
 ვისებურათ შეეკრას დაუწყებდა; ხან მოეჩვენებოდა, რომ ყვავილე-
 ზი კვალში რიგიანათ, მის გემოვნებაზე არ არის დარგული, მაშინ
 შედგებოდა, თავს გაიქნედა, რალსაც წაიბუტბუტებდა. მცენარებს
 შორის იმას ჰქონდა თავისი საყვარელი მცენარე: ეს იყო დიდრონი
 აღისფერი ვარდები. ბაღში მთელი ერთი აივანი ორივე მხრივ ამ
 გვარი მისი ხელით დარგული ვარდებით იყო საესე. რა მოუთმენ-
 ლათ მოელოდა ხოლმე იმათ აყვავებას! თუ რომელიმე ბუჩქზე კო-
 კორს დაინახავდა, მაშინ სულ ბავშვით გადაიქცეოდა, მთელი დღე-
 ზი მათ შესცქეროდა. ხანდახან ნიძლავს დასდებდა რომ პირველი
 ვარდი უთუოთ ამა და ამ ბუჩქზე გაიშლებაო.

— უყურეთ რა შეენიერი ბუჩქია, იტყოდა ხოლმე მოხუ-
 ცებულის, რა მაგარი და მსხვილი ტოტები აქვს! უყურეთ როგორ
 გაზრდილა; ამისი ვარდები უფრო დიდრონი და სურნელოვანიც იქ-
 ნება.

ჩვენ ხშირათ დავას გაუფწევდით, რომ იმ ბუჩქზე კი არა და ამ
 ბუჩქზე უფრო ადრე გაიშლება ვარდებიო; იმას ამ გვარი ბაასი ძალიან
 აღელვებდა და მოუთმენლათ და აღელვებით თვალს ადევნებდა ხო-
 ლმე ბუჩქებს, რომ შეეტყო ვისი სიტყვა გამართლდებოდა; თუ ვი-
 ნიცობაა მის ნაჩვენებ ბუჩქზე სხვა უფრო ადრე აყვავდებოდა, იმისი
 სახე ბავშვით შერცხვენით გამომეტყველებას მიიღებდა

— აბა, პაპავ როგორ მოხდა ეს? ვაჯავრებით ჩვენ. — შენმა
 საყვარელმა ყვავილმა როგორ მოგატყუა?

— მომატყეილა, შეილებო, მომატყეილა, რაექნა! იძახდა ხოლმე მოწყენილი ხმით მოხუცი, ერთობ დიდი იმედა მქონდა მე იმისი, მაგრამ სულ ერთია, უყურეთ რა შეენიერი ვარდია, უყურეთ რა ერთნაირი ფურცლები აქვს, თითქოს განგებ ერთ ზომაზე არის გამოჭრილი.

ივანე, როგორც სასახლეში ისე მთელ სოფელში ყველას უყვარდა და უზომოთ პატივსა სცემდენ. იმან ეს სიყვარული და პატივისცემა თავისი კეთილი გულით და სიმართლიანობით დაიმსახურა. ის ძალიან ღვთის მოყვარული იყო და ისეც მოქმედებდა. ამბობენ რომ ერთხელ, როდესაც პაპა ჩვენი, რომელიც ძალიან იშვიათათ მოდიოდა ხოლმე თავის მამულში, ცოცხალი იყო, ერთმა მამასახლისმა ვილასგანაც ქრთამი აიღო, რომ ერთი მდიდარი გლეხის შვილი სალდათობიდან გაეთავისუფლებინა და იმის შაკიერათ სხვა ღარიბი კაცი ჩაეყენებინა. მართლაც ამოაჩია ერთი ღარიბი გლეხი რომელიც თურმე თავის დროზე გადასახადს ვერ იხდიდა. თვალ ცრემლიანი ღედა და სხვებიც ენეწებოდნენ მამასახლისს, რომ გაეთავისუფლებინა ეს გლეხი, მაგრამ მამასახლისი ისეთი ფულის მოყვარული იყო, რომ ყურსაც არ იბერტყდა. მივიდა ივანეც სათხოვნელათ, მაშინ ის ახალგაზდა იყო და არც უნდა გარეულიყო ამ საქმეში, რადგან მამასახლისი თავისი თანამდებობით იმაზე უფრო მალლა იდგა. ივანეს ამისა არ შეეშინდა, თითქოს ღვთის განგებამ გააბედინა მას, რომ მისულიყო და ეთხოვნა. მისმა თხოვნაჲ გასჭრა: ის ღარიბი გლეხი გაათავისუფლა მამასახლისმა, მდიდარმა გლეხმა კი სხვაგან იქირავეა კაცი და გაგზავნა შვილის მაგერათ.

როცა ჩვენ მივედით მოხუცთან, ის თავის ქაზთან იჯდა და გარდებისთვის პატარა ჯოხებსა თლიდა.

— პაპე, პაპე! დაუყერა შორიდან ჩემმა ძმამ.— უყურე, რა შეენიერი ბულბული ვიყიდე!

ივანემ თავი მალდა აიღო, ფრინველს შეხედა და ისეც თავისი საქმე განაგრძო.

— რატომ არაფერს არ ამბობ? ხელმეორეთ დაელაპარაკე ჩემი ძმა რომელიც ძალიან წუხდა, რომ მოხუცი მის სიხარულში მონაწილეობას არ იღებდა.

— რა უნდა ვითხრა, ჩემო საყვარელო! წაიბუტბუტა ბოლოს ივანემ და სიბრალულით შეხედა, ტყუილათ დაგიმწყვდევია ეგ საცოდავი ღვთის ფრინველი.

— მე კი არ დამიმწყვდევია, უპასუხა კოტემ, ნიკოსაგან ვიყიდვ.

— იმასაც ტყუილათ დაუჭერია. ყოფილიყო ეგ საცოდავი თავისთვის და სასიამოვნოთ ვგალობნა.

— რათა? რას ამბობ? უპასუხა უსიამოვნოთ ჩემდა ძმამ: — განა ფრინველებს ტყეში არ იჭერენ და არა ჰყიდიან?

— დაიჭირონ რა! დაიჭირონ ზოგმა იმიტომ რომ გაჰყიდონ და ფული იშოვონ სარჩენათ. ზოგმა მეცნიერებისათვის, მაგრამ შენ რათ გინდა? მოელა არ იცი, კმევა არ შეგიძლია და ტყუილ-უბრალოთ უნდა დალუპო და მოჰკლა. ტყე ახლოს არის, ბინდისას რომ გაიარო შეენიერი ბულბულის გალობა მოისმის, ისინი ატკობენ მთელ არე მარეს თავისი შეენიერი ხმით. შენ არ შეგშენის მაგისი გალიაში დამწყვდევა, გაათავისუფლე, აი იმ ტყეში გაათრინე. ჰა? გაათავისუფლებ? კითხვით მიმართა მოხუცმა, თავი აიღო და აღერსიანათ შეხედა. კოტეს მთელი სახე უბრწყინავდა და მის თვალებში რალაც ტკბილი და კეთილი გრძნობა გამოიხატებოდა.

კოტეს შინაურები ხან და ხან დაცინვით ფილოსოფოსს უძანდენ. ეს სახელი მან იმითი დაიმსახურა, რომ ის ყოველთვის თავგამოდებით იცავდა თავის აზრს ჯიუტობით კი არა, სრული რწმუნებით, როგორც შეეჯერებოდა მის ხანს. რომ გამოგეცევალა მისი აზრი, უნდა საგრძნობელათ დაგემტკიცებინა მისთვის რომ ის შემცდარია.

ერთხელ, როდესაც იმან ძველი ბერძნების ამბავი წაიკითხა, იფიქრა გამოეცადნა თავის თავზე თუ რა სასიამოვნო ცხოვრებაში იყენ ის სპარტელები, რომლების სადილი რალაც შავი შეკამაღიან

შედგებოდა. კოტემ რადგან არ იცოდა თუ რისაგან შედგებოდა ეს შექამადი, მთელი დღე დიდი მოთხინებით წყალზე და პურზე გადაატარა. მაგრამ მეორე დღეს კი გამოაცხადა, რომ სპარტელები დიდი სულულები ყოფილანო და იმდენი ჭამა, რომ წინაღობის დანაკლისი მეორე დღეს შეიფსო, ერთი სიტყვით რაღაც თავისებური ხასიათი ჰქონდა.

ბუღბუღის თაობაზე კოტესა და ივანეს შუა დიდი სჯა ბაასი ატყდა. კოტე არწმუნებდა, რომ მომდერალ ფრინველებს გალიაში მიტომ ინახავენ ხოლმე, რადგან მათი გალობა ძალიან სასიამოვნოა.

— გარეული ფრინველს ხოცამენ და ჭამენ, ამტკიცებდა ის, — შინაურ ფრინველებსაც: ქათამს, იხეს, ბატს და ინდაურს ჭამენ, შენ კი იძახი რომ ფრინველის გალიაში ჩამწყვდევა არ არის კარგო.

— ევ სულ სხვა არის, უპასუხა ივანემ, ადამიანს ჭამა უნდა, უჭმელი ის ვერ გაძლებს და ფრინველსა ჭამს; გლეხი გარეულ ფრინველებს იმიტომ ხოცამს, რომ გაჰყიდოს და ფული იშოვნოს, რომ თავისი სხვა (და სხვა გაჭირვება შეიმსუბუქოს, თითონ ის არა დროს არ შექამს, რათ უნდა, რას გააძლებს? ბუღბუღსა და ტყის ქათამს შუა დიდი განსხვავებაა. ტყის ქათამი ღვთისაგან არი საჭმელათ გაჩენილი, არც გალობა იცის, ბუღბუღი კი მაგლობელია, თავისი ხმით კაცის გულს ახარებს, მაშასადამე ღმერთს ის საჭმელათ არ გაუჩენია.

— რამდენ ათას მაგლობელ ფრინველს იჭერენ ყოველ წელიწადს და გალიაში ამწყვდევენ, ცხარობდა კოტე, მე კი მართო ერთი ბუღბუღი ვაყიდე, რა არას ამაში ცუდი?

— რა უნდა იყოს, ჩემო კარგო, მე არაფერს არ ვამბობ; ეს კი, რომ შენ არაფერი არ მოგემატება, და საწყალი ფრინველი კი დაიტანჯება, შენ გგონია ის არაფერს არ გრძნობს და არაფერსა ფიქრობს? ვინ იცის როგორ იტანჯება, როდესაც თავის საპყრობილიდან უყურებს ამ ბაღს და ტყეს, სადაც სხვა ფრინველები თავისუფლათ დაფრინავენ. ისინი დაჰხარაინ თავ-თავის ბუღეს, პატარა

შვილებს, თავისუფლებას და იმიტომ ისე მხიარულათ ხოლმე დიდ-დილობათ. ამასაც უნდა იპათთან ერთად გაიხაროს, ფირინოს, გალიაში კი თითქოს ფრთები აქვს მოკვეცილი. არა, ჩემო კეთილო და საყვარელო, რათ სტანჯავ ტყუილათ მაგ საცოდაფს? ყველა ღვთის გაჩენილ სულდგმულს, ყველა მცენარეს, ყველა ყვავილს სიცოცხლე უნდა.

— შენ რომ ყავილებსა ჰკრეფდა სკრი და კონასა ჰკრამ ოთახში დასადგმელათ? — ჰკითხა კოტემ. — მოხუცმა გაიღიმა, თითქოს რაღაც დანაშაულობაზე დაიჭირესო, და თქვა:

— ეჰ, ჩემო მეგობარო, ჩემ სურვილზე და ნებაზე რომ იყოს დამოკიდებული, თავის დღეში არც ერთ ყვავილს ხელს არ ვახლებდი. განა ცოტა შრომა და მოვლა უნდა, მანამ ისინი გაიზდებიან და საყვავდებიან? ყვავილები ოთახში სასიამოვნოა, თვალს ახარებს, უბრალოთ იმათი გლეჯაც არ ვარგა, მე ვაშობ რომ გალიაში ფრინველის დამწყვდევა იმისაგან, ვინც მოვლა არ იცის ცოდვაა.

თუმცა ყოველი სიტყვა მოხუცისა მართალი და საბუთიანი იყო, მაგრამ კოტე მაინც ვერ ეთანხმებოდა. უფრო გაჯიუტდა, როგორც მომეტებულ ნაწილს ბავშვებისას, მასაც დიდ სირცხვილათ მიაჩნდა თუ ვინმე დასძლევდა. ივანემ შეამჩნია და მოწყინდა ტყუილ უბრალოთ ბაასი.

— აბა ერთი შენი ბულბულის მაგიერათ ჩაჯექი გალიაში, მაშინ სულ სხვას იტყვი, თქვა მოხუცმა, გაიღიმა და მხიარულათ კოტეს შეხედა. მოხუცი, რასაკვირველია, გაეხუმრა კოტეს, მაგრამ კოტემ, რომელიც ძალიან აღელვებული იყო ამგვარი დავით, მისი სიტყვები სიმართლეთ მიიღო.

— რატომ არა, ჩაეჯდები კიდევ თუ ამ გალიაში შევეტევი, ხომ შევეჩვევი, ფრინველებიც ალბათ ეჩვევიან როცა გალობას იწყებენ ხოლმე?

— რა ეუყოთ რომ ეჩვევიან და მღერიან, ვაი იმ შერევეს, მეტი რა გზა აქვთ...

მოხუცი გაჩუმდა.

— მართლა ჩაჯდებოდი გალიაში, რომ შენი შესაფერი იყოს? დაეკითხა მოხუცი და მხიარულათ შეხედა კოტეს.

— ჩაეჯდებოდი, მაშ არ ჩაეჯდებოდი? — უპასუხა კოტემ.

— არა მგონია! ერთ საათსაც ვერ გაძლებდი! დაცინევით უთხრა მოხუცმა.

— გაძლებდი, მთელ დღეს გაძლებდი. მე შენ დაგიმტკიცებ რომ გაძლებ. გინდა ახლავ წავალ ჩემ ოთახში და ჩაეიკეტები მართლმართლ?

— ოთახში რათა, უპასუხა ღმილით ივანემ, — რაკი გალიაზეა ლაპარაკი, მაშ გალია უნდა იყოს. აი, ნამდვილი გალია, თითქო განგებ შენთვის არის აშენებული! მოხუცმა მიუთითა ფანჯატურზე, რომელიც ბალის მოშორებულ კუთხეში იდგა და რომლის კედლები მისა იყო.

— მართლა! წამოიყვია კოტემ, მაშ მშვიდობით!

კოტე საჩქაროთ მიტრიალდა და იმ ფანჯატურისაკენ გაექანა.

— რას შერები, ყმაწვილო? მე გაგეხუმრე და შენ კი მართალი გეგონა! — მიაყვია ივანემ და ძალიან შეწუხდა რომ იმათ ლაპარაკს ამისთანა შედეგი მოჰყვა.

მე კოტეს უკან გამოვეკიდე; ის ფანჯატურში შევიდა, გალია მაგიდაზე დადგა და გარშემო ძიხნედ მოიხედა.

— რა უშავს! არა უჭირს რა, აქ ძალიან მხიარულათ ვიქნები; გარშემო, როგორც გალიაში, ყველაფერი ჩანს.

მართლაც ამ ფანჯატურიდან მოჩანდა ერთი მხრივ დიდი გრძელი ხეივანი, რომელიც სახლისკენ მიდიოდა და მეორე მხრივ შეენიერი მინდორი და პატარა ტყე.

— მართლა გინდა აქ მთელი დღე დაემწყედო? ეკითხე მე კოტეს.

— რატომაც არა? კაცმა სულ ყველაფერი უნდა გამოსცადოს. მე დარწმუნებული ვიყავი, რომ კოტე თავის სიტყვას შეასრუ-

ლებდა, რადგან ეიცოდი მისი ხასიათი. მისი სახეს გამომეტყველება და სტენა ცხადათ ამტკიცებდენ, გადაწყვეტილებას მტკიცეთ ადგა.

სახლში დედას გამოუცხადა, საუზმე და სადილი ფანჩატურში გამომიგზავნეო.

— ეგ რაღა მოგონებაა? ჰკითხა დედან.

— ეს ცდა გახლავს. მე და ივანემ ნიძლავი დაედეთ რომ ფანჩატურში ჩაეჯდები მთელი დღით და იმას კი არა სჯერა რომ მარტო ვაეძღვებ, გამომიგზავნი, დედილო, იქ საუზმეს?

— გამოგიგზავნი, შეილო, უპასუხა ღიმილით დედამ.

კოტე თავის ოთახში გაიქცა და წიგნებს ჩხრეკა დაუწყო.

მე ძალიან მწყინდა ჩემი ერთათ ერთი მეგობრის, და მობაასის ამ გვარი გადაწყვეტილება. მთელი დღე მარტოკა ჯდომა ამისთანა შეენიერ ტაროსში! მზე ისე მხიარულათ ბრწყინებდა და იწვევდა ადამიანს ტყისაკენ. ჩვენ გადაწყვეტილი გვექონდა რომ საუზმეს შემდეგ სათევაოთ უნდა წავსულიყავით, იქ ტირიფის ქვეშ ჩრდილში ძალიან გრილოდა, ახლა კი თევაობის მაგიერათ კოტე დაჯდება ფანჩატურში და მე სრულებით მარტო დავრჩები.

— რისთვის არჩევ მაგ წიგნებს? ვკითხე მე მას.

— ახირებული კითხვაა! მიპასუხა მან დაცინვით. მისთვის, რომ მათი ყურებით დავტკბე, ხედავ რა შეენიერი ყდები აქეთ.

— ბუღბუღი რომ წიგნებს არ კითხულობს? ვკითხე მეც ეშმაკობით.

კოტემ წარბები შეიკუმუნა და უცბათ ხელი, რომელიც წიგნის ჩამოსაღებათ ჰქონდა აშვერილი, ძირს დაუშვა. სახეზე მოწყენილობა დაეტყო და თქვა.

— ჰო, შენ მართალს ამბობ, წიგნები არ უნდა წავილოო.

როცა ფანჩატურთან მივედი, მეც მინდოდა შეეყოლოდი, მაგრამ იმან კარები გამომიკეტა და გამომიცხადა, რომ არ შემიშვებს.

იყო, მაგიდაზე მონარჩენი საუზმე იდგა და კოტე კი ხმელ ტახტზე იყო გამხლართული და ხელები თავ-ქვეშ ამოედგა, სახეზე საშინელი მოწყენილობა ეტყობოდა.

— აბა, კოტე, რამე შარადა შეთხზე?— ვკითხე მე.

— როგორ თავი მომაბეჭრა ამ საძაგელმა გამშიომ! სასტიკათ წამოიყვინდა მან.— წადი, დამეკარგე აქედან! შენ უფრო მიშლი!

მე საჩქაროთ გავბრუნდი, მაგრამ რამდენსამე წუთს შემდეგ კიდევ მივედი ფანჩატურთან, თითქოს რაღაც ანდამატის ძალი მიზიდავდა იქითკენ. ხმის გაცემას ვეღარ ვებედავდი. ჩემ დანახვაზე კოტემ მხიარული სახე მიიღო, ხან დადიოდა, ხან შედგებოდა ერთ ადგილას და ვითომ არე მარეს უმზერდა, ხან ზურგს მომაქცევდა. მე მაინც ვეღარ მოვითმინე და ხმა გავეცი, მაგრამ პასუხი არ მალირსა. მეც მომწყინდა და მოვშორდი, წავედი მინდორში, ტყეში. მდინარის პირას დიდხანს ვიჯექი, ბოლოს ერთი ცისფერ ფრთებიანი კალია დავეიჭირე, რომლის ნაირი კოტეს კოლექციაში არ იყო და კარგა ხანს შემდეგ ისევ კოტესთან მოვბრუნდი. დარწმუნებული ვიყავი რომ კოტე ახლა აღარ გამაგდებდა. ფრთხილათ მიეუახლოვდი სარკმელს და ფანჩატურში შევიხედე. საწყალი კოტე! ის ძალიან, ძალიან მოწყენილი იყო; უწინ ველივით ხელებზე დაყრდნობილი იჯდა მაგიდასთან და უაზროთ აქეთ-იქით იყურებოდა.

— უყურე, კოტე, რანაირი კალია დავეიჭირე! დაუწყვირე მე მხიარულათ.

მე არ შევცდი. კოტეს ჩემი მოსვლა იამა, სახე გაუმხიარულდა, სარკმელს მოუახლოვდა, კალიას შინჯვა დაუწყეო და გამომკითხა სად დავეიჭირე.

იმის ხმის გაცემამ ძალიან გამამხნევა, მეც მოვუყევი ამბავს თუ სად ვიყავი, რა ენახე. რას აკეთებენ სახლში? მარამი მარწყვის მურაბას ხარშავს, ერთ ადგილას მინდორში ბევრი ცისფერი ყვავილები ენახე, ორი პატარა სოფლის ბაეში თევზაობდნ და სამი თევზი დაი-

ჭირეს და სხე. როგორც ეტყობა კოტე მარტოობას ძალიან შეეწუხებინა, ის აღარ მაგდებდა და ჩემ ტიკტიკს სიამოვნებით ისმენდა.

— კოტე, ეუთხარი მე ბოლოს, ძალიან დიდი სისულელეა, რომ ბუღბუღობასა ჩემობ და ჩაკეტალში ზიხარ, გაათავისუფლე ეგ ბუღბუღი და სათეგზაოთ წაედეთ.

ამ სიტყვებზე მის მხიარულ სახეს სასტიკი შეხედულება მიეცა, თავი გადიქნია და მკეახეთ მიპასუხა.

— მომშორდი აქედან. მე არსად არ წავალ. რაკი ერთხელ ეთქვი რომ ჩაეიკეტები მთელი დღით თქო, კიდევ შევასრულებ.

ჯიუტმა ისევ ძველებურათ სიარული და სტეენა დაიწყო. მე ზშირათ მიედოღ-მოედოღი, სულ სხვა-და-სხვა საცდურ „წინადადებებს ვაძლევდი და ამით, ჩემ საცოდავ ძმას უფრო ვაწვალებდი. ორჯერ ივანე მიეუზხაენე, მაგრამ ის მაინც თავისას „იკეორებდა, რომ მხიარულათ ატარებს დროს და სრულებითაც არ მოსწყენია, თუმცა როდესაც ამას იძახდა, იმისი სახე სულ სხვას ამტკიცებდა.

ასე გაიარა დრომ სადილობამდი. დედამ სიდილიც იქ გაუუზხაენა კოტეს. სადილს უკან კოტეს უფრო უარესი განსაცდელი მოელოდა; მე დარწმუნებული ვიყავი, რომ ახლა კი ის უთუთოთ თავს ველარ შეიმაგრებდა და სახლისკენ გამოექანებოდა. მე საჩქაროთ იმისკენ გავექანე და შორიდანვე ყვირილი დაეუწყე.

— კოტე, გამოდი მალე! სტუმრები მოვიდენ! სტუმრები მოვიდენ! სტუმრები! წამოდი მალე სახლში! გავუმეორე ცხრაჯერ მაინც.

კოტეს ძალიან გაეხარდა, მოეარდა სარკმელთან და მკითხა:

— ვინ მოვიდენ?

— სულყველანი... კატო და მარო. წამოდი მალე, გადმოხტი აი, ამ სარკმლიდან.

— დედამ გამოგზაენა დასაძახებლოთ?

— არა.

კოტეს სახე მოელეშა.

— არ წამოხელო! თქვა მან და აღელვებით სიარული დაიწყო.

— არ წამოხელო? როგორ შეიძლება? ეგ ხომ უზრდელობაა!

— სრულიათაც უზრდელობა არ არის, მიშო რომ მოსულიყო სხვა არის, ქალები კი, თითქმის ზიზლით დაუმატა მან, რა ჩემი ამბავები არიან?

— ხომ იკითხავენ თუ სადა ხარ. რა პასუხი უნდა მიეცე? კოტე ჩუმად ბოლთასა სცემდა.

— რომ ეუთხრა, რომ შენ მთელი დღე ფანიატურში ზიზარ, იმიტომ რომ ივანეს გაეჯიბრე ბუღბუღლის თაობაზე, სიცილოს დაიწყებენ.

— მომშორდი, ნაღო! რაც გინდა ის უთხარი. დიდი საქმე არ არის, თუ ვიღაც სულელი გოგოები დამცინებენ. თავი დამანებე!

მე სწორე გითხრათ ძალიან მეწყინა და გადაწყვიტე რომ აღარ მიხედავდი კოტეს. ნახევარ საათს როგორც იყო თავი შევიმაგრე, ჩემი სტუმრების წყალობით, მაგრამ როდესაც გავიგე რომ სალამოზე ტყეში ჩაის სმას და მარწყვის ქამას აპირებენ და კოტეს ხსენება კი არ არის, დამაიწყდა ჩემი გადაწყვეტილება და ფანიატური-სკენ გავექანე. საწყალი ბავში, ისევ ისე თავჩაღუნული იჯდა მაგიდასთან.

— უური დამიგდე, კოტე, ეუთხარი მე, — სისულელეა, სწორეთ დიდი სისულელე, მაგ ფანიატურში რომ ზიზარ. ჩვენ ტყეში ვაპირებთ წასვლას, ნებით ეისეირნებთ, ჩაი იქ უნდა დაელიოთ და მარწყვი ვჭამოთ. ოჰ, რა შეენიერია ახლა ნავით სეირნობა, რა შეენიერი სალამოა!...

კოტე გაიზმორა, თითქოს ეს არის ახლა გამოიღვიძაო და სარკმელთან მოვიდა, ნახევრამდის გადმოეკიდა და ხარბათ ჰაერის სუნთქვა დაიწყო. მართლაც რომ შეენიერი სალამო იყო. კოტეს სახე ხან გაუღიმებდა და ხან ისევ შეეკმუხნებოდა. ეტყობოდა რომ რაღაც ბრძოლა ხდებოდა იმაში.

ქართული
ლიტერატურის
მემორიალი

— მართლა და სისულელეა, კოტე, ამისთანა დღე კაცმა ჩაკეტილში გაატაროს, გავიქეორე მე დაბეჯითებით.

კოტემ ერთი კიდევ მიიხედ-მოიხედა, მხიარულათ გაიღიმა და თქვა:

— მართალს ამბობ, დიდი სისულელეა! გათავდა! აღარ მინდა ამ დახუთულ ჰაერში ჯდომა. თითქმის მთელი დღე გავატარე, სულ ამ ნაცრის ფერ უშნო ფრინველისათვის! მივარდა გალიას და მუქარა დაუწყო საცოდავ უდანაშაულო ბუღბუღს. ნეტაფი ღირდეს მარცხ, მთელი დღე კრინტი არ დაუძრავს!

სტაცა გალიას ხელი და ფანჩატურიდან გამოვარდა.

— ვაშა! დაიყვირა კოტემ, როდესაც თავისუფლება იგრძნო და ისაშინეე სირბილი დაიწყო, თითქოს უნდოდა ვისიმეს ჯაფრი ამოეყარა; მერე ტყისაკენ გაექანა.

— სად მიდიხარ? ეკითხე მე, როდესაც დავეწიე.

— უნდა გავათავისუფლო ეს ნაცრის ფერი სულელი! რა შეილია? ორ გროშათაც არა ღირს, აფსუს ჩემო აბაზო, გალობაც კი არ იცის.

მიუხანლოვდა თუ არა ტყეს გალიის კარები გააღო.

— გაფრინდი, შე საძაგელო ნაცრის ფერო, მახინჯო, წადი და კარგათ დაიხსომე, რომ მე შენი გულისთვის მთელი დღე ჩაკეტილში ვიჯექი!—უმანკო ბუღბუღმა, როგორც კი თავისუფლება იგრძნო, ფრთა-ფრთას შემოჰკრა და გაექანა ტყისაკენ. მე მგონია, იმისი გულიც ისე ხარობდა, როგორც კოტესი; კოტე ძალიან ბედნიერათ გრძნობდა თავს, თვალები უბრწყინავდა. ჩვენ ივანეს ქოხთან გავიარეთ. როგორც კი ცალიერი გალია დაინახა, მან მხიარულათ გაიღიმა.

— ჩვენ ბუღბუღი გავათავისუფლეთ, დაეუყვირე მე. როგორ გავხარდა საბრალოს, ერთ თვალის დახამხამებაზე სადღაც გაჰქრა.

— გაათავისუფლეთ! გაიმეორა მან, ძალიან კარგი ვიქნიათ. დღე თაყისუფლათ იფრინოს და ღმერთი აღიღოს..

— მე იმიტომ გავაფრინე, თქვა კოტემ, რომ ის უფარვისი ბუ-
 ლბული იყო, გალობა არ იცოდა.

— ტყეში კი თავისუფლათ გალობას დაიწყებს და შენც ღმე-
 რთს შეგავედრებს.

— კოტე, ვუთხარი მე მას, შენ ხომ იცრუე, როდესაც თქვი,
 ბულბული იმიტომ გავაფრინე რომ გალობა არ იცოდაო. ეს სწო-
 რეთ, რომ სიცრუეა! შენ თანხატურში ჯდომა მოგწყინდა.

კოტემ პასუხის ღირსათ არ გამხნადა. სამზარეულოსაკენ გაექანა,
 გალია იქ დატოვა და თითქოს არაფერი მომხდარაო სტუმრებთან
 შემოვიდა.

იმ საღამოს შეფენიერი დრო გავატარეთ: ნავით ვისერინეთ,
 ტყეში ჩაი დავლიეთ და ახალი დაკრეფილი მარწყვიც ბევრი ექამეთ
 რძით.

მეორე დღეს მე და კოტე მდინარის პირათ ვისხედით და ვთე-
 ვზაობდით, გარშემო სიჩუმე იყო, არც ერთი ტირიფის ფურცელი არ
 ინძრეოდა, ცა ლურჯათ მოკრიალებული იყო. მდინარის სარკესავით
 წმინდა წყალში ხის ტოტები მოჩანდა. ჩვენ გარშემო შეფენიერი ჭი-
 კჭიკი მოისმოდა.

— კოტე, ვუთხარი მე, შენი ბულბულიც უთუოთ მღერის ვხ-
 ლა. იქნება ჩვენც გავიგონოთ მისი ხმა, მაგრამ კი არ გვეცოდინება,
 ის არის თუ სხვა.

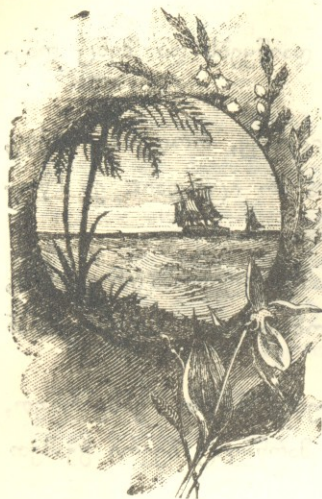
— რას ამბობ, სადა აქვს იმ მახინჯს სიმღერის შნო, რა ტყუი-
 ლათ დავკარგე გუშინდელი დღე! მიპასუხა კოტემ და ანკესი წყალ-
 ში გადაისროლა.

— მე კი არა მგონია, თუ გუშინდელმა კოტეს საპყრობილეში
 ჯდომამ მუქათათ და უნაყოფოთ ჩაიარა...

როცა ის წამოიზარდა გალიაში დამწყვედელი ფრინველები
 ძალიან ებრალებოდა, მეტადრე იმათ ხელში ვინც მათი რიგზე მოე-
 ლა არ იცოდა და დიდი წინააღმდეგიც იყო საზოგადოთ ჩიტების
 დატყვევებისა.

24 ოქტომბერი, 1899 წ. *)

მთაწმინდა გაბრწეინებულა,
 შვის სსივი თავს დასტრიალებს,
 დიდებულ ტაძრის გუმბათზე
 ჯვარი ათასფრთხ ბჭყვრიანლებს;
 მთა-წმინდა დღესასწაულობს,
 შორს ისმის რეკა ზარისა
 და ხალხიც ეოველი მხრიდან
 მიდის და მიუხარისა!

აი, გაივსო კიდევაც
 მთელი მთაწმინდის მიდამო...
 ეველას თვალეში გამოკრთის
 სევდა, თან გრძნობა საამო.

ჩუ, ეს ვინ არის, რა არის,
 საფლავთა შორის მდგომარე,
 ხალხი რომ შემოსევეია
 თავ-ქუდ-მონდილი, მდუმარე?
 — ქანდაკებაა გმირისა,
 ქვეყნისთვის თავდადებულის,

*) ამ დღეს ჯგურთხეს ძეგლი ჩვენი გამოჩენილი საზოგადო მო-
 ღვაწის დ. ი. ყიფიანისა.

მადლიერ შვილებისაგან
 დღეს ისევ გაცოცხლებულის,
 რომ კასტქეროდეს მარადის
 დარაჯათ მდგარი მამულსა;
 უღბურსა ძალას მატებდეს
 და ამხნეებდეს ჩაგრულსა!..

მთაწმინდა გაბრწყინვებულა,
 მთაწმინდა დღესასწაულობს
 და ეუბნება იქ, ზეცას,
 რასაც აქ ხალხი ღოცულობს!

ღუბუ-მეგრელი.

ს ა მ ი ძ მ ა .

ზღაპარი გრიშისა

თარგმანი ნემეცურიდან

შოთ კაცს ჭეუბდა სამი ვაჟი და ქონება კი
 არავითარი არ ჰქონდა, გარდა ერთი სახლი-
 სა; ამ სახლში იღვა თავისი შვილებით. თი-
 თოეულ შვილს უნდოდა მამის სიკვდილს
 ძეღვევ ეს სახლი მას დარჩენოდა. მამას კი
 სამივე ერთნაირათ უყვარდა და არ უნდოდა
 რომელიმესათვის გული დაეწვიოდა. ჯობდა
 გაეყიდა სახლი და ფული სამათ გაეყო, მაგრამ სახლის
 გაყიდვაც ეზარებოდა, რადგანაც ის მამაჩანურა იყო. იფიქ-
 რა და ბოლოს მოიგონა, როგორ გამოსულიყო ამ გან-
 საცდელიდან. დაუძახა სამივე შვილს და უთხრა: „წადით,
 შვილებო, შეისწვლეთ რაღე ხელობა; როდესაც დაბრუნ-
 დებით, იმას მოგცემთ სახლს, რომელიც ვეულზე მარჯ-
 ვე გამოდგებითო.

ასეთი გადაწყვეტილება შვილებსაც მ ა ეწონათ: უფრო-
 სი მაშინვე მსჯელათ, წავიდა, შეთანხმად აირჩია დალაქობა,
 უნცროსმა კი ხმლის და იარაღების ხმარება შეისწავლა.

ქართული
ენის ლექსიკონი

დანიშნეს დღე, როდესაც უნდა დაბრუნებულიყვენ
თან და გასწიეს თავ-თავის საქმეზე.

ბედმა გაუღიმა სამივე ძმას. თითოეულმა იპოვნა ად-
გილი გამოცდილ ოსტატთან, რომელიც კარგათ შეასწავ-
ლიდა ხელობას. უფროსი, მჭედელი, ხელმწიფის ცხენებს
ჭედავდა და დარწმუნებული იყო, რომ სახლი მას ერგე-
ბოდა. დალაქი მარტო დიდებულ და მდიდარ მოქალაქეებს
ჭარსავდა და ესეც დარწმუნებული იყო, რომ სახლი მისი
იქნებოდა; უნცროსიც არა ჰკარგავდა ტყუილათ დროს;
სწავლის დროს ბევრჯერ დაჭრილა ხმლით, მაგრამ ამა-
საც იტანდა შეგირდი: თუ ასეთმა მცირედმა ტკივილმა
შემაძინა, სახლის იმედი უნდა დაეტოვოო“ ფიქრობდა
იგი.

დადგა დანიშნული დღეც და სამივე ძმა მოვიდნენ მა-
მასთან, მაგრამ არ იცოდნენ ჯერ, როგორ ეჩვენებინათ
მისთვის თავისი სიძარჯვე; იჯდნენ და ლაპარაკობდნენ აძე-
ზე. ამდროს დანახეს, რომ კურდღელი. მორბოდა „ეს კი
კარგიაო“, წამოიძახა დალაქმა და დაიწყო წულისა და საჭ-
ნის მხადება. კურდღელი მოახლოვდა; მაშინ დალაქი ახ-
ტა, გაეკიდა კურდღელს, დაეწია, გაუსაზნა ტანი და კი-
დეც მოასწრო მისი გაპარსვა ისე სუფთათ, რომ არც ერ-
თი ბალანი არ დაუტოვებია და არც ერთი წვეთი სისხლი
არ გამოუდენია.

— ეოხად, უთხრა მამამ, არ ვიცი როგორ გაჯობე-
ბენ შენი ძმები!

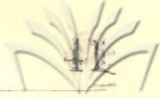
ქართული
ლიტერატურის
რომელიც

რამდენსამე წუთს შემდეგ დაინახეს ეტლი, კსაზე მიქროლაჲდა. აკერ კაჩვენებ, მამა, რომ მეც კარგათ შეგისწავლე ჩემი ხელობაო! თქვა უფროსმა, დაეწია ეტლს, დააძრო ცხენებს ნალები და მაშინვე ისევ დატყდა, ისე რომ ცხენები არ გაჩერებულან, უწინდელსავით მიქროლაჲდენ.

— შენ მარჯვე ეოფილხარ, არ ვიცი რომელს მოკცეთ სახლიო“. — თქვა მამამ.

— მოიცა, მამა, ერთი ჩემი სიმარჯვეც ნახე! თქვა უნცროსმა შვილმა. ამ დროს წვიმა დაიწყო. უნცროსი ვაჟი ვავიდა მინდორში, ამოიღო ქარქაშიდან ხმალი და ისე ხელოვნურათ დაიწყო ირგვლივ მისი ქნევა, რომ არც ერთი წვეთი წვიმა მას არ დაცემია. წვიმამ კოკისპირულათ დაასხა; უნცროსი შვილი შეუწვევტლათ აქნედა ხმალს და სრულებით არ დასველებულა, ასე კეკონებოდათ სახლში წისო. მამამ რომ ეს დაინახა, უთხრა: „შვილო, შენ ეველასე მარჯვე გამოდევნი და ამიტომ სახლიც შენაო“. მჭედელი და დალაქი გაკვირვებულნი იყვენ ძმის სიმარჯვეთ და მამის განაჩენი საბუთიანათ იცნეს. რადგანაც ერთმანეთი ძლიერ უეგარდათ, ერთათ დადგენ სახლში და მუშაობდენ; ფულს ბევრს მოულობდენ და ბედნიერებაში ატარებდენ თავის სიცოცხლეს.

ძმებს, როგორც ვთქვით, ერთმანეთი ძლიერ უეგარდათ; როდესაც უფროსი ძმა მოკვდა, ორი უნცროსიც მალე გატყვენ მას უკან და სამივე ერთ საფლავში დამარხეს.

ჩ ი ტ ი.

ვერი ვეცაღა, ვაწვალ მ
 ველარ ავცილდი საფთხესა;
 ფენი არ მედგა მიწაზე, მ
 მაინც თავი ვკარ მახესა.
 ფრთა შემაკვეცეს, შემხლართეს,
 ეკლით დამჩხვლიტეს თვალები,
 თანაც დამკვეცეს მაკრატლით
 თითებზე ბასრი ბჭყალები.
 აწ აღარა ვარ, რაც ვიყავ,
 შევიქმენ მტრისა მორზილი,
 ცის მონაგარდე მგალობეულს
 ფენში მიყრია ბორკილი.

გ. ბოკერია.

პასკალის ოჯახი.

(შემდეგ)

ალბატონ სენტოს ოჯახში დიდი მნიშ-
რულება იყო, სასტუმრო ოთახი გაიფ-
სო დაპატივებული ხალხით. ყველა მღუ-
თმენლათ ელოდა დაპირებულ წარმოდ-
გენას. დიასახლისის ქალებს და იმათ
ამხანაგს, ჟაკელინა პასკალს, დაე-
წერათ ლექსათ კომედია და თამა-
შობას აპირებდნენ. დარბაზში გამა-
რთული იყო სცენა. სანამ წარმოდგენას დაიწ-
ყებდნენ, ბატონმა ვოტურმა წაუკითხა სტუმრებს

თავისი ლექსები.

ბლენ პასკალი კუთხეში ატუზულიყო და შიშობდა, ჟაკელი-
ნა არ შეკრთეს და ცუდათ არ ითამაშოსო. ძმისთვის არ წაეკითხა
თავისი დაწერილი, ამან მხოლოდ ის იცოდა, რომ კომედიაში სამი
მომქმელი პირია: ორი მწყემსი გოგო და ერთი მწყემსივე ბიჭი;
ბიჭ მწყემსს თამაშობდა ჟაკელინა. ამას ბევრი სალაპარაკო ჰქონდა,
სულ ლექსათ, და ეს ლექსებიც მისი დაწერილი იყო.

— უსათუოთ ლექსები აერევა, შევშლება, როდესაც ამოდენა
ხალხს ნახავს—წუხდა ბლენი. ფარდა ასწიეს, გამოვიდა მარგარიტა,
ახალგაზდა მწყემსის ქალს თამაშობდა. თამამათ დადიოდა სცენაზე
და აზობდა ლექსებს. ამ დროს უცბათ შემოირბინა ლამაზმა მწყემ-
სმა, ბლენმა ეწრც კი იცნო თავის და. ჟაკელინა სულაც არ შეკრ-
თა, შეენიერათ ამბობდა ლექსებს, იცინოდა, ტიროდა და მაყურე-
ბლები აღტაცებაში მოჰყავდა, ბოლოს გიტარაზედაც დაამღერა. სა-
ზოგადოების აღტაცებას საზღვარი არ ჰქონდა. როდესაც ფარდა ჩა-
მოათარეს, ატყდა ტაშის ცემა, ყმაწვილ მოთამაშეებს უძახდნენ.

ქვემოთაა

ქაკელინას არაფრათ მიაჩნდა ხალხის ტაშის ცემა, მაშინვე დაიწყო დიკვა თავისი შინაური კაბა და დაიწყო დედოფლებთან თამაშობა. როდესაც უძახოდენ — ის უპასუხებდა: არა მცალია, შეილები უნდა დაეპინოყო.

ისე მოეწონა ყველას ეს წარმოდგენა, რომ 'გაამეორებინე', მაშინაც შეენიერათ წარმოდგინეს და ანგარიში არ ჰქონდა, იმდენჯერ გამოუძახეს ქაკელინა, მაგრამ იმას ამათი არა სცხელოდა, მამა და დის დაბრუნებას ელოდა და ჰკუთვნებდა იმათკენ ჰქონდა.

— ნუ გამიწყობით, ეუბნებოდა ქაკელინა თავის მეგობრებს, — თქვენთან ძალიან მესიამოვნება ყოფნა, მიყვარხართ კიდევ, მაგრამ მამა და და უფრო მიყვარს.

— ქაკელინა გამხდარა ჩვენ აქ არ ყოფნაში, უთხრა ქილბერტამ მამას, — ნუ თუ დროს გატარებამ შეაწუხა?

— ჯერ მხოლოდ ათი წლისაა, დეე, დრო გაატაროს. უპასუხა მამამ, — ცოტ ცოტა რომ სწავლა დაეწყებინოთ, კი კარგი იქნება.

— მაინც კარგი ექნით, რომ დროზე მოვედით. ამბობენ მაგის კომედია ყველას მოწონებია. ბლესიც რაღაც გამოცელილა ამ ცოტა ხანში, უცნაურათ გამხდარა. თათქოს არც კი გაეხარდა ჩვენ დაბრუნება, სადღაც იზალება, სკულ ჩაფიქრებულია, არც კი გვიგდებს ყურს, როცა ველაპარაკებით.

— რა უნდა იყოს მიზეზი, — თქვა პასკალმა, — დღეს რამდენჯერმე ვეძებდი და ვერ ვიპოვე. აბატი კ'კმაყოფილია მაგისი სწავლით, ბევრი შეიძინა ამ ცოტა ხანშიო, ამბობს, და რატომ არის აგრე ეკ ყმაწვილი — არ ვიცი. კარგია რომ დაებრუნდით, თორემ სულ გაგარეულდებოდა.

მეორე დილას პასკალი შევიდა შეილთან და ოთახი ცარიელი დაუხვდა. ვერც სხვა ოთახებში და ვერც ბაღში მამამ ვერ იპოვა შეილი.

პასკალმა შეადო სამხარეულოს კარი და ჰკითხა მოხუცებულ მოახლეს, მადელენას:

— სად არის ბლეზი?

მადლენა იატაკს რეცხდა და ჩაფიქრებული იდგა შუა ოთახში საპნის წყალში, გაჯაერებით შეხედა ბატონს და უთხრა:

— მე რა ვიცი. ის ყოველთვის უთენია ღგება და ვინ იცის. სად იკარგება. იქნება საკუჭნაოშიაც არის მიმალული... მე ყოველთვის ვაგდებ იქიდან, მაგრამ მასთან ვინ რას გააწყობს, ჩაიკეტება. ხოლმე და არც კი მაკლის ხორავის გამოტანას. იატაკი, კედლები, თაროები სულ მთლათ დახაზულია და დაფხაჭნილი.

მადლენა დიდ ხანს ბუზლუნებდა, მაგრამ პასკალი მას აღარ უგდებდა ყურს, მაშინვე ძირს ჩავიდა, საკუჭნაოს კარები ნელა შეაღო. ბლეზი იატაკზე გაწოლილიყო და ნახშირით რალასაც ხატავდა. ყმაწვილი ისე გართული იყო ამ საქმეში, რომ ვერც კი შეამჩნია, როგორ მიუახლოვდა მამა.

— შეილო, ვინ გასწავლა ეგენი? წამოიძახა გოცებულმა პასკალმა.

ბლეზი შემინებული წამოხტა.

— არაინ. წაიბუტბუტა გაწითლებულმა ყმაწვილმა.

— სად იშოვე წიგნები!

— არა, მამა, მე წიგნები არცა მქონია. მე ეცოდილობ ჩემით, მინდა როგორმე სხვა და სხვა სწორე მოხაზულობა ერთმანეთს შეეათანხმო. თქვენ თითონ მითხარით, რომ გეომეტრიის დანიშნულება ეს არის და ზოგი ერთი რამე გამოვიკელიე კიდევ.

პასკალმა ხმა ამოუღებელიე დაიწყო მოხაზულების შინჯვა. ბლეზმა რაკი დაინახა, რომ მამა არ ჯაერობს, დაიწყო თავისი გამოკვლევის ახსნა. მან არ იცოდა გეომეტრიის არც წესები და არც სახელები, და თავისებურათ ხსნიდა ყველაფერს, მაგრამ ყმაწვილს ისეთი საოცარი დასკვნები გამოჰყავდა, რომელიც ნათლათ ამტკიცებდა მის დიდნიქს და დაკვირვებას. მამა პირლია, გოცებული ყურს უგდებდა. ბლეზი ისე გაერთო თავის მოხაზულებების ახსნაში, ისე თანდათან ღელავდა.

ქართული
ლიტერატურა

და და ახალი ნახაზები გამოჰყავდა, რომ პასკალმა ახსნის მაგიერათ
შვილს ხელი მხარზე დაადო და უთხრა:

— გეყოფა, შვილო, პაგაზე მერე მოვილაპარაკოთ, ახლა წადი
და გაკვეთილები მოამზადე.

ბლენსს მაშინვე მოაგონდა, რომ ლათინური გაკვეთილი ჰქონ-
და და გასწია თავის ოთახში. პასკალი დარჩა საკუჭნაოში და კარგა
ხანს შინჯავდა ნახაზებს.

— ლეთისგან მოცემულ ნიჭს კაცი ვერ გადელობება, თავის-
თვის წაილაპარაკა პასკალმა, გამოვიდა ოთახიდან და ჩაკეტა კარი.

— ერთი ესლა აკლდა! წამოიძახა მადელენამ. — ახლა ბატონიც
ჩააცივდა. ამ ოთახს, დაკეტა და გასაღები თან წაიღო. ხორაგს რა
ვუყო, ყოველ წამს მინდება გამოტანა? და გულ-ნაკლულათ გასწია
საჩივლელოთ ყილბერტასთან.

— ამ კაცებს ხომ თავისი ოთახი აქვსთ, რას ეჩრებიან საკუ-
ჭნაოში! უთხრა ბუზღუნით მადელენამ.

ყილბერტამ რის ვაი-ვაგლახით დაამშვიდა მადელენა, დაჰპირდა,
რომ მამას გამოართმევდა საკუჭნაოს გასაღებს და ჩააბარებდა ისევე მას.

პასკალი კი იმავე წამს წავიდა თავის მეგობართან, გამოჩენილ
მატემატიკოს პაილიერთან, რომ ეამბნა თავის შვილის გამოკვე-
ლევებზე და ეკითხნა რჩევა. პასკალი ისე აღელვებული იყო, რომ
როდესაც შევიდა თავის მეგობართან, დიდხანს ხმა ვერ ამოიღო.
პაილიერიმა რომ თვალეებზე ცრემლი დაუნახა, შიშით ჰკითხა „რა და-
გემართაო“.

— მე სიხარულით ვტირი—უპასუხა პასკალმა და მოკლეთ
უამბო, რომ ბლენსს ცნობისმოყვარეობამ და გამჭრიახობამ მატე-
ტიკაში გამოაგონინა საოცარი გამოკვლევები. პაილიერი გაოცებით
ყურს უგდებდა და მერე თქვა:

— მთელი გეომეტრია გამოუგონია, უსამართლობა იქნება, რომ
ხელი არ შეეუწყოთ, რომ არ განვითარდეს. დეე, ისწავლოს ის სა-
განი, რომელიც უფრო მოსწონს.

იმავე საღამოს, როდესაც ბლუზი თავის ლათინურ გაკვეთილებს უჯდა, მის ოთახში შევიდა მამა მისი, ჩამოჯდა შეილის გვერდით და უთხრა:

— შეილო, მე შენთვის არ ამიკრძალავს მატემატიკის შესწავლა. აი, მისი სახელმძღვანელოები. ხალხო იმ დროს კი ისწავლე, როდესაც სხვა გაკვეთილები არა გაქვს. თუ რასმე ვერ გაიგებ, მოდი მკითხე.

— მამილო, მაშ ხშირათ მომინდება შენი შეწუხება, უთხრა ყმაწვილმა და ორივე ხელით მოეხვია მამას.

დრო გადიოდა, ზამთარი გაზაფხულათ იქცა, გაზაფხული ზაფხულათ.

პასკალის ოჯახში ყველა ისე იყო საქმეებში გართული, რომ დღეები სწრაფათ გარბოდნენ. პასკალი ასწავლიდა შეილს, რომელიც ძალიან მუყაითათ ეკიდებოდა თავის საქმეს. თუთხმეტი წლის ყმაწვილმა გაასწრო მატემატიკაში ყველა თავის მასწავლებლებს. ფიზიკაში და მატემატიკაში შესამჩნევი გამოკვლევები მოახდინა და მისი დაწერილი თხზულება აკვირებდა ბევრ მეცნიერებს. ამავე დროს პატარა ჟაკელინა სწავლობდა კერვას და შევიდა ქილბერტას სახლის გაძღოლაში. მაგრამ ყველაფერზე უფრო მაინც ლექსების წერა და დედოფლებთან თამაშობა უყვარდა. კვირაში ერთხელ ეწვეოდა სენტოს ოჯახს და ახალგაზდა ქალიშვილებში ატარებდა დროს, მისი მეგობრებიც წერდნენ ლექსებს და ასე ვარჯიშობდნენ, ერთმანეთს წერილებსაც ლექსებით წერდნენ. ჟაკელინა ყველაზე უკეთესათ წერდა ამ გვარ გალექსილ წერილებს.

ერთხელ პასკალს უთხრეს, რომ სასახლიდან ქალია მოსული, თვით დედოფლისაგან გამოგზავნილი და სურს მისი ნახვა. პასკალი მაშინვე გაეგება და ძალიან გაიკვირვა, როდესაც მოსულმა ქალმა უთხრა, რომ დედოფლის ბრძანებით მოვიდა ჟაკელინას სასახლეში წასაყვანათ.

— დედოფალს უჩვენეს თქვენი ქალის დაწერილი ლექსი მემკვიდრეს დაბადებაზე და ძალიან უნდა პოეტისის გაცნობა.

ჟილბერტამ საჩქაროთ მორთო თავისი და და გაისტუმრა სასახლეში. დარბაზში დიდ ძალი ხალხი ელოდა დედოფლის გამოსვლას. შევიდნენ თუ არა ესენი, ხალხმა გაოცებით დაუწყო სტერა. პატარა ქალს, რომლის დაწერილ ნიჭიერ ლექსებზე ყველა ლაპარაკობდა. ხელმწიფის დისწულმა პრინცესამ თხოვა ჟაკელინას ლექსი რამე დაეწერა. ყმაწვილი გადგა განზე და ჩაფიქრდა. ხელები აიფარა სახეზე და კარგა ხანს ასე იდგა. მერე რამდენსამე წუთს შემდეგ აიღო თავი მალა და გავშურა პრინცესასკენ. ჟაკელინას ლექსი უკვე მოგონილი ჰქონდა; თავ დახრილმა—ხმის კანკალით თქვა მან ლექსი. ყველა ალტაცებაში მოვიდა, ყველა თხოვდა მათთვის რამე ლექსის შეთხზვას, მაგრამ ამ დროს დედოფალი გამოვიდა თავის ოთახიდან და მიიხმო ჟაკელინა, რომელმაც წაუკითხა მემკვიდრის დაბადებაზე დაწერილი ლექსი.

— მითხარი მართალი, შეილო, არაეინ დაგხმარებია მაგ ლექსის წერაში?

ჟაკელინა გაწიხლდა, მაშინ პრინცესამ უთხრა დედოფალს:

— გარწმუნებთ რომ მაგისი მოგონილია, თქვენო უდიდებულესობავე, აბა, ათქმევენთ ის ლექსიც, რომელიც ამ წამს მოიგონა ჩემი თხოვნით.

დედოფალმა ათქმევენა ის ლექსიც და რადგან საუზმის დრო იყო, მიიწვია ბავში თავისთან. ყველას უკვირდა რომ ჟაკელინას ღირსეულათ ეჭირა თავი.

ჟილბერტა წუხდა, რომ ჟაკელინამ დაიგვიანა, მაგრამ სასახლის ქალმა, როგორც წაიყვანა ისეც მოიყვანა, და სანამ პასკალს უამბებდა, როგორ მიიღეს სასახლეში მისი ქალი, ჟაკელინა გაიქცა თავის დედოფლებთან და ასე ეალერსებოდა:

— ჩემო შეილებო, აქამდის მოიწყენდით უჩემოთ, დილას აქვთა არ მინახებხართო.

ლათა გრძნობს თავის თავს: იქაც კარგათ ნადირობს,
 იქაც კარგათ იმალება, თუ საჭიროება მოითხოვს, იქაც
 უბუნაგოთა ცხოვრობს. ²⁾ წყლის კიდევები, სველი და ჭაბ-
 ბიანი ადგილები, მას სრულიად არ მოსწონს. იმან არ
 იცის ბუნაგის კეთება და არც ერთი რომელიმე ადგი-
 ლის საცხოვრებლათ ამოჩემა უუვარს. დღეს ატარებს ხე-
 ზე, ბუნებებში ანუ მაღალ ბალახში და სადამოს ანუ და-
 მით გამოდის სანადიროთ.

ვინცა ნახავს მის მოქნილ ტანს, ჰატარა ტანს და
 გრძელ კუდს, ვეკლა იტუვის, რომ ის მეტისმეტი მარჯვე
 ცხოველია. ეოველი მისი მოძრაობა სწრაფია, მსუბუქი
 და მასთან მედგარი. თუ სტაცა მან ბრჭყალი თავის
 მსხვერპლს, ის უკვე მკვდარია, ვიდრე მანაზე დაეშვებო-
 დეს. ერთი სკუპით სამ საჟენს გადადის. ხეებზე ის სულ
 დასტის და არა თუ დაცოცავს, როგორც ეს კატებმა და
 სხვებმა იციან. რაც უნდა შეეუღლივით სწორე იუოს ხე, ის
 მანც მირიდან სკუპით ახტება. ხიდან ხეზე სამ საჟენსე
 გადახტობა და იქ მაგრად ფეხის მოკიდება, იმისთვის სულ
 უბრალო საქმეა.

ჰუმა საშინელი მსიარული ცხოველია, მუდამ კაი გუ-
 ნებაზეა. ზოგიერთი მაიმუნი თუ ძოუვა მას ამ მხრივ,
 თორემ სხვა ვერა ცხოველი ვერ შეედრება, როგორც

2) ბუნაგი არის დიდი გამოდრეუნიული ადგილი, სადაც ბიანს იკე-
 თებენ და ცხოვრობენ დიდი ნადირები.

ზატარა კატის კნუტი, ისეთია ზუმა გულის: სულ ემბა-
 კობს, სულ ცელკობს, სულ რაღაცა ამბავშია. უდაბნო
 ადგილსაც რომ იყოს და მარტო ცხოვრობდეს, იქაც ხში-
 რათ გაბმით რამდენსამე საათს სულ სულელობს, — ხან
 ბრძოლა აქვს გამართული, თუმცა მტერი არსად არი,
 ხან ძალულობიან თამაშობს, თითქო იმისი მეგობრები
 უველა იმასთან მოგროვილანო, ხან ინახება, ეზარება, ვინ
 იცის რა ხერხსა და სრიკებს არა ხმარობს და სულ იმის-
 თვის, რომ ისკუჩოს და ერთბაშთ დაიჭიროს საწყალი
 ზეველა, თუ იქ სადმე, თავის ახლო შეაძინა.

ზუმა ძლიერ მამაცი და გამბედავი მონადირეა. იჭერს
 და ჭხოცავს უდაბნო ადგილებში: ზეკარს, ტაჯირს, სირაქ-
 ლემას, ირეს, ჭუნაკოს, უეკარს ომი იმისთანა ცხოველ-
 თან, რომელიც ან კარგათ არის შეიარაღებული მტრის
 მოსაგერებლათ, ან ძრიელ დონიერია მასთან შედარებით ან
 სირბილი იცის სწრაფი, ქარივით. ხშირათ უგრეხავს კი-
 სერს ცხენებს და ძროხებს, იძორჩილებს დათვს, მაგრამ
 მომეტებული მისი გამბედაობა გამოიხატება იმაში, რო-
 დესაც ის ებრძვის იაკუარს (იაკუარი ამერიკის ვეფხია;
 ამერიკის ვეველა სხვა ცხოველებზე ძლიერი და საშიში).
 ზუმა შესანიშნავი მარდი, მარჯვე ცხოველია; იაკუარი, მა-
 სთან შედარებით, სრულიად მოუსქმავია. ამისათვის ზუმა
 იმდენ ხანს დასტრიალებს და ელაძვის სამკერებლათა, ვი-
 დრე იაკუარს ჭკუასა და მოსაზრებას არ დაუბნევს და

რომ ისეღთებს მარჯვე დროს, მოახტება ზურგზე იაკუარს და თავისი ღონიერი კბილებითა და ბრჭყალებით ჰკლექს მას ზურგზე ტვახსა და ხორცს.

საჭმელათ ჰუძას უევარს ეველზე მეტათ ცხენი, უფრო ახალგაზდა, და, თუ ცხენი არ იშოვება, მაშინ — ცხვარი. ჩაიგდებს თუ არა ჰუძა მსხვერპლს, ერთი თვალის დახამხამებაზე გამოჰტადრავს ევლს და გამოსწოვს მთლათ სისხლს. სისხლი ჰუძასათვის ნამდვილი ნეტარებაა, და საცა ნადირი ბევრია, იქ ის არც ეკარება სრულებით ხორცს. სშირათ უნახავთ ათი-თვრამეტი ცხვარი ერთათ ევლ-გამოჭრილები და სხვა ფრივ სრულიად ხელ-უხლები, როცა ჰუძა ფარესს შეჩვევია. მაგრამ თუ იმ არე-მარეში ნადირი ნაკლებათ იშოვება, ჰუძა სისხლის რომ გამოსწოვს, ერთ-ორ ლუკმა ხორცსაც აჰკლექს შეკრდიდან და დაწარჩენს წააურის ფიხსა და ფოთოლს და შეინახავს. საზოგადოთ-კი ნადები ხორცი არ უევარს ჰუძას.

ერთი სიკვირველი თვისება სჭირს ამ „ნადირთა მეფეს“. იმას კაცი თავის მეგობრათ სწამს და თავისი მხრივ მუდამ მეგობრული კავშირიცა აქვს კაცთან: არ ერჩის არაფერს კაცს, არ ეკარება კაცის ხორცს; არ ეოფილა არაოდეს ისეთი შემთხვევა, რომ ის კაცს მიეპაროს, კაცს ეცეს, ჰირბდათ კაცის შესახებ დანაშაული ჩაიდინოს. დიდი იუოს კაცი თუ ჰატარა, ძლიერი თუ დაუბრუნელი, შეიარაღებული თუ უიარაღო, ერთი სიტყვით, ბავშიც რომ

ნახოს მძინარე, — არ გაივლებს გულში ავს. პირ-იქით, თუ ნახა მან კაცი მარტო, უზატრონებს, უფარაულებს მთელ ღამეს.

არა თუ თითონ არ გამოიმეტებს კაცს მოსაკლავათ, არამედ როცა ის თავისი თვალთა ხედავს, რომ კაცი იმასა სდევნის, იმის სამტროთ არის მოსული და აი ჰკლავს კიდევ, ის მაშინაც ზის ერთ ადგილს უნძრევლათ, არ იცავს თავის თავს, არ იცავს თავის სიცოცხლეს; ცდილობს მხოლოთ ამ დროს, რომ უოველი თავისი მოქმედებით და ნამეტნავ ცრემლებით, რომელიც მას ღაპადუპით სდის თვალთაგან, აღუძრას მას გულში რაიმე სიბრაღული. ამერიკის მკვიდრი მცხოვრებნი მეგობრულათ ეპრობოდენ ჰუმას და სახელათაც „კაცის მეგობარს“ უწოდებდენ. დღესაც იქაური მკვიდრი ძნელათ გამოიმეტებს მას სასიკვდილოთ და თუ მოჰკლავს, გული ეტანჯვის, თუძცა დიდი ზარალი ეძლევა მისგან მის ფარეხებსა და ჯოგებს.

ასეთი საკვირველი და ძნელათ ასახსნელი თვისება სჭირს ჰუმას. ის ნადირი ანუ, უკეთ რომ ვთქვათ, ის „ნადირთა მეფე“, ის მედვარი და მკაცრი მეომარი, რომელიც კისერს უგრესს და წამს სიცოცხლეს ასაღმებს ამერიკის ეველა ღონიერ, სწრაფ და წინებულათ შეიარაღებულ ცხოველებს, რომელიც სჯობნის ამერიკის ეველა-

ზე საშიშ ნადირს, იაკუარს, ის ამისთანა გულადი და ძალოვანი მხეცი, არა თუ არას ერჩის კაცს და არ იცავს თავს, როცა მას კაცი ებრძვის, არამედ მხვრათ ხდება, რაკი, მის მიერ შეგობრათ მიჩნეული, კაცი გამოიმეტებს მას სასიკვდილოთ.

ლალა აღნიაშვილი.

იასო ქრისტე და სოდვილი დედაკაცი.

იმ დროს, როცა იესო ქრისტე ქვეყნათ ბრძანდებოდა, ურბებმა დაიჭირეს ერთი ცოდვილი დედაკაცი და, თავისი რჯულის კანონით, დაუბირეს ქვებით ჩაქოლვა.

მაგრამ უფროსებმა უბრძანეს ხალხს: „დაიცადეთ, ჯერ იესო ქრისტეს მივგვაროთ, ვნახოთ, რას იტყვის, და მერეც მოვესწრებით მავის ჩაქოლვას.“

მართლაც, საწუაღი დედა-კაცი სულ ცემა-ტყეპით წაართვის ქრისტესთან.

იმ დროს, როცა ურბები ქრისტესთან მივიდნენ, იგი თავდახრილი იყო და რაღაცას წერდა ქვიშაზე.

ურბების ღრიალი რომ გაიგონა, თავი ძაღლა აიღო.

ურბების მთავრებმა უთხრეს: „აი ეს ცოდვილი დედა-კაცი დაუჭირეთ და მოვიუვანეთ! ჩვენი კანონით უნდა ქვებით ჩაქოლოთ. შენ რას იტყვი, მეუფეო?“

ქრისტემ მწუხარებით გადაავლო თვალი აღელვებულ ხალხს და უთხრა:

— „კარგი, ვინც თქვენში უცოდველია, მან პირველმა ესროლოს ქვა ამ ცოდვილ დედა კაცს“.

მერე თვითონ ისევ მიწას დააცქერდა და იწეო წერა.

ურბები ერთბაშთ განუძღვნ: ჩაიხედეს თავის გულში ჩაფიქრდნ და ვკვლა მიხვდა, რომ არაჲინ უცოდველი არ იყო. შერცხვათ, ადგენ და ჩუმათ გაიპაჩენ ვეკლანი ისე, რომ ქალისა და ქრისტეს მეტი აღარაჲინ დარჩენილა.

იესო ქრისტემ თავი ძაღლა აიღო და ჰკითხა საბრალლო დედა-კაცს, რომელიც შიშისა და სირცხვილისაგან კანკალებდა.

— „რა იქნენ, დედაკაცო, შენი გამკიცხვენი? არაჲინ არ დაგსაჯა?“

— „არა, უფალო“, მოახსენა საბრალლო დედაკაცმა.

— „მაშ კარგი“, უბრძანა მოწუალე ქრისტემ, „არც მე დაგსჯი, წადი და შემდეგ გაფრთხილდი, ნუღარ სცოდავ!“

საბრალლო დედა-კაცი განარებული წავიდა.

ასე გადაარჩინა ქრისტემ ცოდვილი დედა-კაცი სიკვდილისაგან.

გ. წყალტუბელი.

თ ხ ა დ ა ც ხ ვ ა რ ი.

ი გ ა კ ი.

თხა და ცხვარი თავისი ზატრო-
ნის ბოსტანში შეპარულიყვენ და ნა-
თესი საკმაოთ დაესიანებიანთ. ზატრონ-
მა მათ შიგვე მოასწრო და რა წანახ-

დენს თვალი გადაავლო, ძლიერ შეწუხდა და განრისხებით
მიძარტა დამნაშავეთ:

— ამ წუთსვე მითხარით, ბოსტანში შესულა თქვენ
შორის ზირველათ რომელმა გაბედა, რომ მას დაუეოგ-
ნებლივ ეელი გამოეჭრა?!

— ვფიცამ გამჩენს, კრძალვით მიუგო ცხვარმა, რომ
მე თხამ გამაბრეყვა: ჯერ ეს გადავიდა, მერე მეო.

— ტყუის! მე ბოსტანში შესულა ფიქრათაც არ მომი-
ვიდოდა, გაბედვით მიამახა თხამ, რომ ზირველათ ღობე-
ზე ცხვარი არ შემსტარიყო და იგი არ გადაეჩენსა.

ამგვარათ ცხვარი მოთავეობას თხას წამებდა, თხა ცხვარს აბრალებდა. სიმართლის გამორკვევა გაძნელდა. მეტი ღონე არ იყო, ჰატრონს მსაჯულისთვის უნდა მიემართნა. მსაჯულათ მეღია აღმოჩნდა.

— ვიდრე საქმის გამოკვლევას შევუდგებოდე, საჭიროა გავიგო, თქვენში ვის რა ნაბიჯი აქვს და როგორი სიარული შეუძლია; ამიტომ ჩემ თვალწინ რამოდენჯერმე უნდა გაიარ-გამოიაროთო, უბძანა მსაჯულმა დამნაშავეთ.

გაიარა თხამ, აედევნა ცხვარი; მობრუნდა თხა, გამობრუნდა ცხვარიც: ერთი სიტყვით, საითაც თხამ ჰირი ჰქენა, ცხვარი მის კვალს დაადგა.

— კმარა! კმარა! გამარჯვების კილოთი წამოიძახა მეღიამ, — ახლა ცხადათ ვსედავ, ღობეზე ახტომბ და მისი გადაჩენსა ჰირველათ ვის უნდა გაებედნაო.

ასე გაამტყუნა მეღიამ უბედური თხა და ევლის გამოჭრაც მას მიუსაჯა.

აღ. მ.—შეილი.

ხალხური ლექსი.

(გგონილი ა — რე ხაჭულიანისაგან).

ვაქცა ცოდაზე მიყვარდა
თოფის სროლა და ნეფარდი;
ლაშქარში რომ შევიდოდი
თავით ბოლომდის გაეარდი!
ეს რა დღეები მეწვია,
ბებერ ხარსავით დაევარდი.
რა არის სიბერეკაცე,
სიბ ქვას არ აეწონება;
რაც უნდა კარგი რამ იყოს
ყმაწვილს არ მოეწონება.

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი.

(წარმოდგენილი გ. ბოკერიასაგან)

ურემი მძიმეა, მაგრამ ტვირთს ამსუბუქებს.

ბ.ობოლას — პარკისთვის აპატეებენია.

სხვისი წართმევის მსურველი ხშირათ თავისასაც ჰკარგავს.

(წარმოდგენილი კ. ფრონისპირელისაგან).

ცოდნა გონების ფარია—თუ რომ არაეინ არია.

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი

(წარმოდგენილი მისგანვე)

გაზაფხულდება თუ არა,
მოვალ პატარა რგვალიო;
სუყველას კარგათ ჩაერეგვამ
მიჰყეთ და იღეთ ვალიო

ტანი მაქვს ეკლიანიო გული კი ეშხიანიო.

(წარმოდგენილი გ. ბოჭორიასაგან).

უცეცხლოთ ანთია, უფეხოთ გარბის, უფერთოთ ფრინავს.

არც ხელი აქვს, არც ფეხი და თეთრს პერანგს კი თხოულობს.

ზ მ ა.

(წარმოდგენილი კ. ფრონისპირელისაგან).

გულო მითხარ ინეტარე,
ნულარ იღებ ჩემსა ცოდვას,
ხომა ხედავ, ველარ ვუძღვებ
ამოდენა ოხერა-გოდვას.

ე შ ი ტ ე ზ ი ს ი.

(წარმოდგენილი მისგანვე).

ბ—ყ—ყ—ი ჭ—ო—შ ყ—ყ—ნ—ბ

ა კ რ ო ს ტ ი ს ი.

(წარმოდგენილი მისგანვე).

პირველათ ომში იბრძოდა ლომი,
არ უდრკებოდა მოსისხლე მტრებსა;
ტენისა ურყევედა შეხედულობით,
ალარ ზოგავდა, ხოცდა ვით ცხერებსა.
რამდენი ბრძოლაც გამოიარა,
არა შეშინდა ძლიერი ლომი,

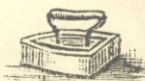
კაფავდა მტრებსა ვით ცელი ყანას,

არ ისვენებდა გაჭირვებული.
ხანგრძლივი ომის შემდეგ მოხუცი
იკლოვდა მამულს შეწუხებული.

რებუსი

(წარმოდგენილი სათავადაზნაურო სკოლ-ს მოსწავლე დ. დევანოზიშვილისგან).

 მ რ მ რ ო ' 8 2 ' 3

ვის დახვს სახლი რ მთის ' ო უ ' უარი '

 ' რ 100, რ ' ს საქონელს რა ' სოფელს?

დ ე, ს

№ X გამოცანებისა.

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი. 1) წელიწადის ოთხი დრო, 2) კედლის საათი, 3) მარილის ქვა, 4) სიკედილი.

ზ მ ა: მელა, სულიკო, ტასო, დანა, ხარი და ოლა.

უჯრების
ამოცანა:

ი	ა	ე	ო	უ
ზ	დ	ვ	გ	ყ
რ	ღ	ქ	ძ	წ
მ	წ	ც	ხ	ჭ
ნ	ე	ჯ	ღ	ა
ი	ლ	ზ	დ	ა
ვ	უ	რ	ღ	ი
ბ	ა	ხ	დ	ი
ყ	ა	ნ	ა	ვ
ი	კ	უ	ო	ფ
ხ	კ	ს	ი	მ
ი	ს	ი	მ	ა
რ	ჯ	ვ	ე	ნ
ა	ე	ი	ნ	ც
ბ	ფ	ე	ს	ა
მ	კ	გ	ი	
ყ	ე	ა		
ნ	ა			
				ო

რეზუსი: ლომს უთხრა თავემა, ბატონო, მხეცების დღო მთაჯარო; სათხოვარი მაქეს და თქვენ წინ გულის კანკალით ედგეარო.

ზოგი გამოცანები, ზმა და რეზუსი გამოიცნეს თბილისში სა-თავადაზნაურო სკოლის მოსწავლე დ. დეკანოზიშვილმა და სახე-ლოსნო სკოლის მოსწავლე იაკობ ვარლამაძემ. ბათუმში—ენო რამიშვილმა და თელავში—წმინდან ნოს სასწ. მოსწ. მარიამ გოშაძემ.

რედაქტორ-გამოცემელი ან. თუშანიშვილი-წიკრეთლისა.

საყმაწვილო ნახატებიანი ყურნალი

„ჯეჯილი“

წ ე ლ ი წ ა დ ი მ ე ა თ ე

გამოვა 1899 წელსაც თვეში ერთხელ იმავე პროგრამით, როგორითაც აქამდის.

ყურნალი „ჯეჯილი“ მიღებულია თფილისის საეპარქიო და კავკასიის ოლქის სამოსწავლო რჩევებისაგან სასწავლებლების სამკითხველოებში საკითხათ.

ყურნალი „ჯეჯილი“ თფილისში დატარებით ღირს—4 მან. ტფილისის გარეშე გაგზავნით 5 მან. ცალკე ნომრის ფასი თფილისში არის 50 კაპ.

ხელისმოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნახევარი წლით.

ხელისმოწერა მიიღება:

1) თფილისში—წერა-კითხვის გამ. საზოგადოების* კანცელარიაში (Дворцовая ул., д. Груз. Двор. № 101), და თვით „ჯეჯილის“ რედაქციაში (Артиллер. ул. № 5, возлѣ Кадетскаго корпуса.

თოსტის აღრესი: *Въ Тифлисѣ, въ редакцію грузинскаго дѣтскаго журнала „Джеджили“.*